

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA DĚJIN UMĚNÍ

Život a dílo Vlahy Bukovace (1855 – 1922)

Bakalářská diplomová práce

Teorie a dějiny výtvarného umění

Karolína Šrámková

III. ročník

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.

Olomouc 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Olomouci dne

Karolína Šrámková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Doc. PaedDr. Aleně Kavčákové, Dr. za vedení práce, podporu, cenné informace a zkušenosti, které mi předávala nejen při zpracování bakalářské diplomové práce, ale i během celého studia.

Ráda bych také chtěla poděkovat svoji rodině za podporu a trpělivost.

Obsah

1.	Úvod.....	5
2.	Stav bádání.....	8
3.	Přehled situace v Čechách v letech 1903 - 1922.....	15
3.1.	Situace na Akademii výtvarných umění do roku 1910.....	16
3.2.	Situace na Akademii výtvarných umění po roce 1910.....	18
4.	Život Vlaha Bukovace.....	22
4.1.	Umělcovo působení v letech 1866 - 1902.....	23
4.1.1.	Bukovacovo působení v Paříži.....	24
4.1.2.	Bukovacův návrat do vlasti.....	27
4.2.	Vlaho Bukovac v Praze (1903 - 1922).....	30
4.3.	Umělcovy dcery Jelica a Ivanka.....	35
5.	Pedagogická dráha umělce.....	38
6.	Umělcovo dílo.....	45
6.1.	Tvorba Vlaha Bukovace do jeho příjezdu do Prahy.....	45
6.2.	Umělcova tvorba mezi lety 1903 - 1922.....	51
6.2.1.	Výmalba Grégrova sálu v Obecním domě.....	53
6.2.2.	Umělcova tvorba mezi lety 1914-1922.....	56
6.3.	Reflexe díla Vlaha Bukovace v Čechách.....	58
7.	Závěr.....	63
8.	Summary.....	65
9.	Seznam použité literatury a pramenů.....	66
9.1.	Prameny.....	66
9.2.	Literatura.....	66
9.3.	Internetové zdroje.....	69
10.	Seznam vyobrazení.....	71
11.	Textové přílohy.....	71
11.1.	Rodokmen Vlaha Bukovace.....	77
12.	Obrazová příloha.....	78

1. Úvod

Chorvatský malíř Vlaho Bukovac (1885–1922) patří k významným umělcům, kteří působili v Praze. Přestože se řadí ke špičce svého oboru, je zatím v českém prostředí neprávem opomíjen. Mezi jeho přátele patřil například Václav Brožík či Vojtěch Hynais, kteří byli stejně jako Bukovac profesory na pražské Akademii výtvarných umění. Bukovacova tvorba se řadí zejména k historickému akademismu.

Dráha umělce začala v San Francisku, kde získal první umělecké školení. Poté v tvorbě pokračoval v Paříži, kde nastal vrchol jeho tvorby. Z Paříže cestoval do Záhřebu a Vídně, odkud se dostal do Prahy. Pro české výtvarné prostředí je významné především Bukovacovo působení na Akademii výtvarných umění. Z významných Bukovacových žáků je možné jmenovat například Bohumila Kubištu, Emila Fillu, Václava Špálu, Antonína Procházku, Bedřicha Feigla, Zdeňku Kratochvílovou a další. Pobyt v Praze byl pro Vlahu Bukovace klidnějším obdobím, protože již dosáhl na zenit své umělecké dráhy a rozhodl se své zkušenosti a poznatky předávat svým žákům. Dnes, pokud se na světových aukcích objeví díla Vlahu Bukovace, bývá o jeho práce veliký zájem. Bohužel tomu tak není v České republice, kde je zájem o malíře velmi malý. Zapomenuty jsou i Bukovacovy dcery, Jelica a Ivanka, které se rovněž věnovaly malířství.

Cílem bakalářské práce bylo sepsání biografie malíře Vlahu Bukovace s ohledem na publikovanou literaturu, bádání a dokumentace děl ve vybraných veřejných a soukromých sbírkách a zhodnocení tvorby Vlahu Bukovace v kontextu umění 20. století. Pozornost je přitom výrazněji zaměřena na část života Vlahu Bukovace, kdy působil jako pedagog na Akademii výtvarných umění v Praze. Tato etapa jeho života zatím nebyla v české literatuře zpracována, proto byl v práci kladen důraz

na probádání dalších zdrojů informací pocházejících především z archivu Akademie výtvarných umění v Praze.

Pro České prostředí je z důvodu nedostatku informací osoba Vlaha Bukovace málo známa. Zatím nejbohatším zdrojem o umělci je katalog vydaný Národním muzeem v Praze k jeho souborné výstavě, uspořádané ve spolupráci s Moderní galerií v Záhřebu v roce 2000. Výstava byla věnována pro Bukovace příznačným olejům a vynikajícím portrétům, díky kterým se stal umělec slavným. Na výstavě byla především prezentována figurální malba¹.

Při bádání byl navštíven již zmíněný archiv Akademie výtvarných umění v Praze, který vlastní dokumenty týkající osoby Vlaha Bukovace (například korespondenci umělce s některými kolegy z akademie, jeho poznámky a konečně kondolence k malířovu úmrtí). Dále bylo třeba kontaktovat a navštívit další galerie v České republice a zdokumentovat umělcova díla v jejich majetku (například Národní galerii v Praze či Galerii moderního umění v Hradci Králové).

Do struktury bakalářské práce je začleněna kapitola shrnující současný stav bádání o Vlahu Bukovaci. Následující kapitoly jsou věnovány životu malíře. Krátce shrnují jeho životopisné údaje a zaměřují se na působení a pedagogickou dráhu Vlaha Bukovace na Akademii výtvarných umění v Praze, což pokrývá období od jeho příjezdu s rodinou do Prahy koncem roku 1903², až do jeho smrti v roce 1922. V dalších kapitolách je mapována umělcova tvorba v kontextu vývoje výtvarné kultury dvacátého století a porovnávána jeho tvorba s tvorbou jeho současníků a žáků.

¹ Blanka Frajerová, Symbolický návrat Vlaha Bukovace, *ZN Zemské noviny*, 2000, roč. 10, č. 58, s. 13.

² Jan Skřivánek, Vlaho Bukovac, *Art & Antiques*, 2010, č. 5, s. 25.

Nedílnou součástí bakalářské práce je obrazová příloha, která dokumentuje Bukovacova díla nacházející se v soukromých a veřejných sbírkách na území České republiky. Příloha byla vytvořena z fotografií pořízených při návštěvách sbírek umění v České republice a s použitím dostupných zdrojů. Obrazová příloha kromě umělcových děl obsahuje i dobové fotografie dokládající biografii Vlaha Bukovace.

2. Stav bádání

Osobností Vlaha Bukovace se zatím zabývali především chorvatští historici umění. V českém prostředí je jednou z nejobsáhlejších publikací o umělci již zmíněný katalog *Vlaho Bukovac* s textem od Igora Zidiće k malířově retrospektivní výstavě konané v roce 2000³ Národním muzeem. Na výstavě bylo vystaveno okolo osmdesáti pláten, především pak obsáhlá sbírka portrétů. Zatím poslední výstavu umělcových děl v Praze⁴ doprovodilo sedm vydaných článků v různých periodikách.

Autoři většinou ve svých člancích předložili čtenářům základní informace o výstavě (zpravidla místo a datum konání) a ve stručnosti popsali vývoj malířovy tvorby a jeho život. Detailně popsal některé životní události z malířova života Pavel Sedlák v článku „Chorvatský impresionista v Praze“⁵. Z tohoto článku se také můžeme dozvědět mnohem více o malířově stylu a jeho díle, než například z článku „Bukovac zapomenutý“⁶ od Jaroslavy Dobrinčicové, která stejně jako ostatní popsala pouze samotnou výstavu, ale bohužel se velmi málo věnovala tvorbě a téměř pominula biografii Vlaha Bukovace. Zajímavé informace se nacházejí v článku „Z vernisážníku Patrika Šimona“⁷, jehož autor v porovnání s články ostatních autorů dokázal na několika málo řádcích přinést mnoho přínosných informací pro další bádání. Mimo jiné autor velmi barvitě popsal život Vlaha Bukovace. Tento článek se naopak jako jeden z mála takřka vůbec nevěnoval výstavě umělcových děl. Kritické

³ *Vlaho Bukovac: Národní muzeum 24. února - 16. dubna 2000 [výběr děl a texty Igor Zidic]: from February 24 to April 16, 2000* (kat. výst.), Moderna galerija v Zagrebu 2000.

⁴ Předešlá velká malířova výstava se v Praze konala v roce 1925. Frajerová (pozn. 1), s. 13.

⁵ Pavel Sedlák, Chorvatský impresionista v Praze, *Literární noviny*, 2000, roč. 11, č. 16, s. 12.

⁶ Jaroslava Dobrinčicová, Bukovac zapomenutý, *Dějiny a současnost*, 2000, roč. 22, č. 6, s. 40 - 42.

⁷ Patrik Šimon, Z vernisážníku P. Šimona, *Tvar*, 2000, roč. 11, č. 7, s. 15.

zhodnocení umělcovy tvorby publikoval Petr Burian ve svém článku „Národní muzeum v Praze představuje zakladatele chorvatského moderního umění Vlaha Bukovace“⁸. Je třeba zmínit i článek od Jiřího Kotalíka „Vlaho Bukovac po létech v Praze“⁹. Autor se zaměřil na popis důležitých životních okamžiků umělce a přinesl základní informace o působení Bukovace v Praze na Akademii. Ve výjimečných případech se autoři zabývali pouze výstavou obrazů Vlaha Bukovace, příkladem je Blanka Frajerová se svým článkem „Symbolický návrat Vlaha Bukovace“¹⁰. Bohužel s koncem výstavy částečně utichl zájem médií i autorů o malířovu osobnost.

Většina výše uvedených článků v periodikách reflektovala výstavu a katalog ke zmíněné pražské výstavě, probíhající od 24. února do 16. dubna 2000. Dvojjazyčný katalog (Česko – anglický) od Igora Zidicé, ředitele Moderní galerie v Záhřebu a spoluautora, vydala při příležitosti výstavy v témže roce Moderna galeria v Zagrebu¹¹ v Chorvatsku. Katalog je zatím nejobsáhlejší umělcovou biografií a přináší pojednání o Bukovacově tvorbě. Umělcovo dílo z konce století devatenáctého bylo komparováno s uměním počátku dvacátého století. Dále bylo částečně popsáno Bukovacovo působení v Praze. Z příhodných scének, které autor v katalogu popsal, můžeme též získat základní představu o malířově povaze.

⁸ Petr Burian, Národní muzeum v Praze představuje zakladatele chorvatského moderního umění Vlaha Bukovace, *Haló noviny*, 2000, roč. 10, č. 52, s. 10.

⁹ Jiří T. Kotalík, Vlaho Bukovac po létech v Praze, *Ateliér*, 2000, roč. 13, č. 7, s. 4.

¹⁰ Frajerová (pozn. 1), s. 13.

¹¹ Galerie moderního umění v Záhřebu v Chorvatsku vlastní jednu z nejbohatších a nejvýznamnějších sbírek chorvatského umění 19. a 20. století. Galerie se nachází v samém centru města ve Vranyczanyho paláci. Sbíрка čítá tisíce uměleckých děl. V roce 1990 proběhla velká rekonstrukce, při které byla dvě patra budovy proměněna na moderně vybavenou galerii, kde si návštěvníci mohou prohlédnout stálou expozici chorvatského moderního malířství a sochařství. Galerie vystavuje reprezentativní výběr, čítající 650 nejlepších sochařských a malířských děl posledních dvou set let (1800–2000). Mezi nimi jsou umělci jako například Nikola Masic, Ivo Kerdić a především Vlaho Bukovac. *History, About the galéry*, <http://www.moderna.galerija.hr/eng/AbouttheGallery/History/tabid/2087/language/hr-HR/Default.aspx>, vyhledáno 29. 10. 2012.

V katalogu byly zařazeny reprodukce malířových obrazů, které byly představeny na výstavě. V závěru katalogu je Bukovacova biografie v datech a seznam vystavených prací na výstavě.

Bohatým zdrojem informací o tvorbě a osobnosti Vlaha Bukovace jsou také příspěvky v dobových periodikách. Články v časopisech nejsou příliš rozsáhlé, ale velice výstižně zachycují pohled na malíře v kontextu dané době a poskytují pohled na osobnost Vlaha Bukovace v proměnách času.

V roce 1893 v periodiku *Svět* vyšly dva články s názvem „Naše vyobrazení“, které se týkaly Vlaha Bukovace a jeho tvorby. Článek z března roku 1893 připomněl Bukovacův portrét biskupa Josipa Juraje Strossmayera a krátce shrnul život umělce do roku napsání článku. Druhý článek z prosince roku 1893 připomněl malbu *Mladá patricijka*¹². Autor článku vyzdvihl kvality Bukovacova portrétního umění a zamyslel se, kdo byla ve skutečnosti portrétovaná dívka. Krátký článek byl doplněn básní o mladé Římance.

Autor článku „U mistra Vlaha Bukovace“ v časopise *Český svět* z roku 1907¹³ přinesl pohled na „Akademii“ za působení Vlaha Bukovace a soustředil se na umělcovu portrétní tvorbu. Zajímavý byl dobový pohled na Bukovacův malířský rukopis. Autor popsal umělcův styl a detailně líčil, jak na něj působily barvy, které Bukovac používal: „*Jeho živlem jest barva, barva jásavá, vibrující, plápolavá, světélkující, barva mihotavá, měnivá a průsvitně zářivá*“.¹⁴ Kromě jiného byla v článku připomenuta výstava hrvatských umělců v paviloně Manesa v roce 1903, kde byla poprvé pražskému publiku představena tvorba Vlaha Bukovace.

¹² Mladá patricijka. Maloval Vlaho Bukovac, *Svět*, 1893, roč. 28, č. 5, 15. 12., s. 60.

¹³ Lambertin, U mistra Vlaha Bukov(a)ce, *Český svět*, 1907, roč. III, č. 23, 29. 3., s. 9 - 16.

¹⁴ Ibidem, s. 14.

V roce 1925 vyšel v periodiku *Zlatá Praha* článek s názvem „Boj o život, Fragment vlastního životopisu“¹⁵. Autorem článku byl sám malíř, který podal detailní poutavé vyprávění proložené citovými pasážemi o počátcích své tvorby v Paříži.

V *Katalogu souborné výstavy obrazů a kreseb Max. Pirnera, Jana Preislera a Vl. Bukovace prof. Akademie výtvarných umění v Praze: (ze soukromého majetku): výstavní sál musea v Hradci Králové: Městské průmyslové museum, 1930: 166 výstava*¹⁶ byl krátce nastíněn život Vlaha Bukovace a důvod, proč bylo jeho dílo vystavováno. Na výstavě byly práce umělce vystavovány společně s pracemi dalších osobností pedagogicky působících na pražské Akademii. Autor uvedl, že Bukovacova svérázná osobnost působila na vzdělání a umělecký růst mnoha mladých malířů, kteří posléze hráli významnou roli při zrodu českého moderního malířství.¹⁷ Autor textu dále stručně charakterizoval styl jeho tvorby, který označil souslovím „technický pointillismus“¹⁸. Podobně jako autor článku „U mistra Vlaha Bukovace“ v časopise *Český svět*, zmíněném výše, i tento autor poukázal na Bukovacovy světelné barevné skvrny, které autor označuje za „virtuózní“¹⁹.

O mnoho let později, v roce 1985 uvedla autorka Marie Mžýková v knize *Díla českých malířů 19. a 20. století v zámeckých sbírkách* základní údaje o Vlahu Bukovaci,

¹⁵ Vlaho Bukovac, *Boj o život, Fragment vlastního životopisu*, *Zlatá Praha*, 1925, roč. 42, č. 51 - 52, s. 506 - 507.

¹⁶ *Katalog souborné výstavy obrazů a kreseb Max. Pirnera, Jana Preislera, Vl. Bukovace, prof. Akademie výtvarných umění v Praze: (ze soukromého majetku): výstavní sál musea v Hradci Králové: Městské průmyslové museum, 1930: 166. výstava (kat. výst.)*, Městské průmyslové museum v Hradci Králové 1930.

¹⁷ *Ibidem*, s. 1.

¹⁸ *Ibidem*, s. 3.

¹⁹ *Ibidem*, s. 3.

o umístění jeho dvou děl v zámeckých sbírkách a krátce popsala Bukovacův styl malby²⁰.

O osm let později, v roce 1993 věnovala pozornost Vlahu Bukovacovi ve své monografii o *Bohumilu Kubištvovi*²¹ Mahulena Nešlehová. Zmínila se o malířovi v souvislosti s přestupem Bohumila Kubišty do jeho třídy na Akademii výtvarných umění. Nešlehová ve své knize napsala, že žáci Vlaha Bukovace (Bohumil Kubišta, Emil Filla, Václav Špála a další) vzdorovali způsobu malby a tvůrčí nesvobodě. Autorka píše, že docházelo k častým konfliktům mezi profesorem a žáky nové generace, kteří již hodnotili pointilismus Vlaha Bukovace jako konzervativní způsob malířského vyjádření.

V knize z roku 2009 *Bytosti odnikud: metamorfózy akademických principů v malbě první poloviny 20. století v Čechách*²² se autorka Marie Rakušanová nejdříve krátce zmínila o kresbě a malbě ženského aktu na akademii, poté připoměla kritiku z tehdejšího tisku z roku 1907, která tvrdila, že profesori akademie umění portrétovali zástupce buržoazie a zabývala se problémem institucionalizované pozice profesorů na akademii. Rakušanová uvedla, že i přestože tisk kritizoval styl umění profesorů Akademie, tento styl umění přežíval díky tvorbě jejich žáků a žáků jejich žáků, po celou dobu první poloviny 20. století. Následně se autorka zmínila o úspěchu Vlaha Bukovace na pařížském Salonu dosaženém aktem v antikizujícím rámci posíleném mytologickým odkazem. Autorka v knize zmínila i styl malířových dcer, který hodnotí obdobně jako styl jejich otce. V závěru knihy autorka věnovala shrnující hesla Vlahu Bukovacovi a jeho dceři Ivance Bukovacové.

²⁰ Marie Mžková, *Díla českých malířů 19. a 20. století v zámeckých sbírkách, Památky a příroda*, 1985, roč. 10, č. 2, s. 84 - 90.

²¹ Mahulena Nešlehová, *Bohumil Kubišta*, Praha 1993, s. 13 - 14.

²² Marie Rakušanová, *Bytosti odnikud: metamorfózy akademických principů v malbě první poloviny 20. století v Čechách*, Praha 2009, s. 32 - 35, 37, 41, 66, 189 - 191, 245, 288 - 290, 408.

O rok později, v roce 2010, vyšel článek „Vlaho Bukovac“ v časopise *Art & Antiques*²³. Autor, Jan Skřivánek, krátce shrnul umělcův život a především se věnoval oblibě Bukovacova díla na aukcích v současné době. Autor uvedl, že na českých aukcích patří k nejoblíbenějším především Bukovacova díla vytvořená během jeho působení na pražské Akademii. Mezinárodní cenový rekord dosáhl Bukovacův *Odpočívající akt* z roku 1887, který byl vydražen v přepočtu za 4,2 milionu korun v Londýně.

Během posledních dvou let se spíše objevuje jméno Vlaho Bukovac v textech vztahujících se k aukcím, kde jsou jeho díla většinou s úspěchem vydražena za nemalé částky²⁴. Je třeba zmínit, že se jedná taktéž jako v případě textu „Vlaho Bukovac“ od Jana Skřivánka o články v časopise *Art & Antiques*.

V rámci bádání o umělci není možné vynechat hesla v encyklopedické literatuře. V díle *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*²⁵ nalezneme heslo Vlaho Bukovac. Je zde krátce shrnut životopis umělce, jeho zastoupení ve sbírkách a další literatura odkazující na malíře. V knize *Signatury českých a slovenských výtvarných umělců*²⁶ je vyobrazena signatura umělce a jsou zde uvedena jeho životní data a výtvarný obor, ve kterém pracoval, tedy malířství. Heslo Vlaho Bukovac se taktéž objevuje v *Českém biografickém slovníku XX. století*²⁷, kde autor mimo jiné zmiňuje díla, která malíř namaloval v Praze. Nejen heslo Vlaho Bukovac, ale i hesla malířových dcer Ivanka Bukovacová a Jelica Bukovacová najdeme v publikaci *Nový slovník československých výtvarných umělců*

²³ Skřivánek (pozn. 2), s. 24 - 25.

²⁴ Bez nejdražších položek, *Art & Antiques*, 2011, č. 1, s. 20 - Marcela Chmelařová, Rekordní Hofman a Bukovac, *Art & Antiques*, 2011, č. 3, s. 23 - Marcela Chmelařová, Mrkvička a Francouzi, *Art & Antiques*, 2011, č. 6, s. 19.

²⁵ *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995. 1. díl, s. 96.

²⁶ *Signatury českých a slovenských výtvarných umělců*, Ostrava 1995, s. 23.

²⁷ Josef Tomeš et al., *Český biografický slovník XX. století*, Praha - Litomyšl 1999, 1. díl., s. 156.

od Prokopa Tomana²⁸. Autor uvedl malířova významná díla, umístění některých jeho děl v galeriích v cizině, zmínil se o Bukovacově působení na Akademii a stručně se zabýval i malířovou technikou.

²⁸ Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Praha 2000, s. 115-116.

3. Přehled situace v Čechách v letech 1903 - 1922

Vlaho Bukovac působil v Praze s krátkými přestávkami devatenáct let. Do Prahy, jak bylo uvedeno dříve, přijel v roce 1903 a působil zde až do své smrti, v roce 1922.

Epocha počátku století představuje dobu národního patriotismu a především kritiku habsburské říše. Snahy o osamostatnění od Rakousko-Uherska se projevíly velmi silně i v umění, a to nejen v umění výtvarném. Například v literatuře se v této době objevily studie o pravosti tzv. Rukopisů.²⁹ České prostředí bylo dosud pod nadvládou Lotrinsko - Habsburské monarchie, ale politické i kulturní tlaky na odtržení od Rakousko-Uherska stále sílily. Tato doba byla dobou velkých politických i sociálních změn. Například roku 1907 bylo uzákoněno všeobecné hlasovací právo, i když zatím jen pro muže. Každý hlas při volbách měl stejnou váhu.

Vzrůstající konflikty nejen na území Rakousko-Uherské monarchie vyvrcholily v roce 1914, kdy byl 28. června v Sarajevu spáchán atentát na následníka trůnu Františka Ferdinanda d'Este, čímž byla započata první světová válka. Následující čtyři válečné roky patřily k těm nejkrutějším v dějinách lidstva. V roce 1918 skončila první světová válka a pro české prostředí nastalo období velkých změn. Dne 28. října 1918 bylo vyhlášeno samostatné Československo. Pro české země nastalo období oslav konce světové války a radosti nad nově vznikající republikou. Československo se stalo republikou v čele s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem. Následující léta se v historii označují jako období první republiky.

²⁹Tzv. Rukopis Královedvorský a Zelenohorský, které měly pocházet údajně z 9. a 11. st.

3.1. Situace na Akademii výtvarných umění do roku 1910

V letech 1898–1902 byla podle projektu architekta Václava Roštlapila na Letné, na okraji Stromovky postavena nová budova Akademie výtvarných umění v Praze³⁰[1]. Akademie zde sídlí dodnes. " Je to stavba jednoduchá v rozvrhu hmot, se střídým secesním dekorem; na svou dobu řešena uváženě a funkčně, zejména v dispozicích atelierů (lze usuzovat, že svými podněty k tomu přispěli někteří ze zkušených členů profesorského sboru, nejspíše Vojtěch Hynais a Josef Václav Myslbek.)"³¹ Dostavbou této budovy získala akademie vhodné prostory k všestrannějšímu a efektivnějšímu rozvoji své umělecké činnosti. Roku 1899 zemřel profesor Julius Mařák³², který na Akademii mezi lety 1887–1899³³ vedl krajinářskou školu. Se smrtí Mařáka a paradoxně i s postavením nové budovy Akademie na Letné končí čínorodé období dynamických devadesátých let 19. století, kdy měla Akademie výtvarných umění velký vliv na rozvoj české kultury.

Na krátký čas (1899–1900) převzal po Mařákovi krajinářskou školu jeho žák a jednoznačný nástupce Antonín Slavíček³⁴. Dalo se tedy logicky očekávat, že Slavíček, již tehdy slavná osobnost moderní krajinomalby, bude po převzetí krajinářské školy pokračovat v tradici a kontinuitě šíření pokrokových zásad moderního malířství a kladného působení Akademie výtvarných umění na mladou generaci umělců. Bohužel však

³⁰ Praha, Budova Akademie výtvarných umění v Praze, 1898–1902, pohled na čelní stranu.

³¹ Jiří Kotalík et al., *Almanach Akademie výtvarných umění v Praze k 180. výročí založení (1799–1979)*, Praha 1979, s. 27.

³² Julius Mařák (1832–1899) byl český malíř – krajinář, kreslíř a grafik druhé poloviny 19. století. Po roce 1887 se přestěhoval do Prahy, neboť mu bylo nabídnuto místo profesora na pražské akademii v ateliéru krajinomalby. Jeho žáky byli mj. Antonín Slavíček a František Kaván. Za svého působení na Akademii založil tzv. Mařákovu krajinářskou školu. Naděžda Blažičková-Horová (ed.), *Julius Mařák a jeho žáci* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1999, s. 29 – 49.

³³ Kotalík et al. (pozn. 31), s. 81.

³⁴ Antonín Slavíček (1870–1910). V letech 1887 až 1899 Slavíček studoval na Akademii výtvarných umění v Praze pod vedením Julia Mařáka. Slavíček maloval krajiny na venkově. Byl profesorem Akademie. Jan Tomeš, *Antonín Slavíček*, Praha 1966, s. 31– 56.

silícími tlaky vlády z Vídně, a též zčásti působením některých konzervativních členů profesorského sboru, byla roku 1900 krajinářská škola zrušena. Zrušení krajinářské školy a také zvolení nového profesora Rudolfa, šlechtice z Ottenfeldů, ve Vídni školeného a zcestovalého člověka Rakousko-Uherska, jinak umělecky bezvýznamného malíře bitevních scén, vyvolalo ostré protesty zástupců českých umělců. Tyto protesty skončily bezvysledně.

Následně roku 1902 byl jmenován profesorem Akademie další malíř, který prošel vídeňským školením, František Thiele. Zvolení tohoto konvenčně pracujícího krajináře a portrétisty bylo jen dalším krokem rozdělující Akademii na české a německé školy. Toto znamenalo pro již značně utrakvistickou³⁵ Akademii další ochromení jednotné a moderní koncepce výuky.³⁶

Vlaho Bukovac byl na pražskou Akademii pozván v roce 1903. Příchod Bukovace na Akademii znamenal rozšíření profesorského sboru o mezinárodně zkušeného malíře, který však již svým dílem patřil k dobám minulým. Příchod Bukovace na Akademii, ať už v zaměření výuky či organizace školy, byl jedinou významnou změnou.

Celé první desetiletí dvacátého století bylo pro Akademii příznačné velkou uměleckou stagnací a vzdáním se přímého vlivu na českou výtvarnou kulturu. O to větší umělecká iniciativa se děla mimo strnulou Akademii. Nejvýznamněji v této době působil S. V. U. Mánes.³⁷ Významné výtvarné výstavy pořádané spolkem S. V. U. Mánesem silně ovlivnily vývoj tehdejší doby. Byla zde představována především secesní a symbolistní tvorba. Spolek seznamoval Prahu s nejvýznamnějšími evropskými umělci

³⁵ Utrakvizmus je směr zastávající dvojjazyčnost ve veřejném životě, např. za Rakouska užívání němčiny a jiného národního jazyka. Věra Petráčková - Jiří Kraus et al., *Akademický slovník cizích slov A- Ž*, Praha 1998, s. 798.

³⁶ Kotalík et al. (pozn. 31), s. 27.

³⁷ *Ibidem*, s. 28.

tehdejší doby. V roce 1902 se uskutečnila průlomová výstava Augusta Rodina, která české výtvarné prostředí ohromila motivem dramaticky zpracované figury a torza.³⁸ Při zkoumání života a díla Vlaha Bukovace nelze opomenout již zmíněnou výstavu hrvatských umělců z roku 1903, která byla uspořádána v paviloně Manes. Zde byla poprvé představena práce Vlaha Bukovace širšímu českému obecenstvu.³⁹

Velkou změnu v dalším směřování Bukovacových žáků vyvolala výstava Edvarda Muncha z roku 1905, 15. výstava S. V. U. Mánes. Výstava měla zásadní vliv na počátek českého expresionismu. Munchovou výstavou se inspirovala také skupina Osma, která se skládala i z řad žáků Vlaha Bukovace. Ve stejné době byla v Drážďanech založena expresionistická skupina Die Brücke. Členové této skupiny Erich Heckel, Ernst Ludwig Kirchner a Karel Schmidt - Rottluff vystavovali za pouhých šest let v Praze s českými kubisty, což dokládá velký zájem o tento umělecký směr. Další z významných výstav, které ovlivnily české výtvarné prostředí, byla výstava francouzských impresionistů v Praze v roce 1907, kde byla vystavena plátna Paula Cézanna a Honoré Daumiera. Nejen tyto výstavy byly podnětem k uspořádání výstavy mladých českých umělců, i z řad žáků Vlaha Bukovace, nesoucí název Osma.⁴⁰ Tito umělci byli silně ovlivněni novými uměleckými směry, které bohužel Bukovac příliš nepřijímal. Přestože se mladí umělci s Bukovcem názorově rozcházel, studium v Bukovacově ateliéru je bezesporu ovlivnilo.

3.2. Situace na Akademii výtvarných umění po roce 1910

Dlouhé období stagnace Akademie výtvarných umění skončilo v roce 1910 příchodem nových profesorů, Jana Kotěry,

³⁸ Vojtěch Lahoda, Malířství v Čechách 1907 - 1917/Osma, Skupina výtvarných umělců a jejich generační druhové, in: Alena Adlerová et al., *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938 (IV/1)*, Praha 1998, s. 233-294, cit. s. 233.

³⁹ Lambertin (pozn. 13), s. 14.

⁴⁰ Lahoda (pozn. 35), s. 233 - 236.

Jana Preislera, Maxe Švabinského a také ustanovením dvou nových oborů, grafické speciálky Maxe Švabinského a architektonické speciálky Jana Kotěry. Zároveň byli ve stejném roce jmenováni i dva profesoři německé národnosti, grafik August Brömse a malíř Karel Krattner⁴¹, jako nutný ústupek ve vyrovnání národnostních počtů. Působení těchto dvou německých profesorů však nemělo velký význam na celkové zaměření Akademie. V rámci utváření nových studijních plánů byly do výuky mladým umělcům přidány přednášky teoretických předmětů (dějiny umění, perspektiva, nauka o slohu, anatomie) a roku 1913 byla výuka rozšířena o nauku o barvách. Nejen rozšíření vyučovaných předmětů, ale též úřední rozhodnutí, taktéž z roku 1913, jímž byl rektorovi přiznán oficiální titul Magnificence⁴², zvýšilo prestiž Akademie. Díky těmto počínům, ale i díky tomu, že mnozí z profesorského sboru Akademie zároveň patřili do zakladatelské generace S. V. U. Mánes, se škola opět stala důležitou ve výchově mladých umělců a ovlivňování tehdejšího uměleckého života.⁴³

Tragické období první světové války bylo pro Akademií, stejně jako pro celou českou výtvarnou kulturu, ve znamení odchodu žáků i umělců na frontu. V ateliérech zůstávali jen neodvedení nebo lidé s válečnými zraněními.⁴⁴

Vznik Československé republiky se stal zlomovým okamžikem dějin. Pro Akademií a výtvarnou kulturu se otevřela možnost k většímu rozvoji jednotlivých výtvarných odvětví a k většímu mezinárodnímu uplatnění.

⁴¹August Brömse(1837–1925) byl školený v Berlíně. Jeho tvorba je ovlivněna symbolismem a expresionismem. Karel Krattner (1862–1926) byl žák pražské Akademie a absolvent z Mnichova. Krattner byl stejně jako Brömse učitel na Akademií. Významný představitel monumentální náboženské malby. Kotalík et al. (pozn. 31), s. 31.

⁴² Obdobně se tak děje na Akademiích ve Vídni a v Krakově. Ibidem, s. 31.

⁴³ Ibidem, s. 30 - 31.

⁴⁴ Ibidem, s. 32.

Stejně jako v československé kultuře, tak i na Akademii, se začaly hned od počátku vzniku republiky objevovat protichůdné ideové a tvůrčí postoje. K určité kontrastnosti tvorby Akademie také přispělo protichůdné složení profesorského sboru Akademie. Mezi členy Akademie byli těsně po válce představitelé generace Národního divadla (Vojtěch Hynais a Maxmilián Pirner), příslušníci generace devadesátých let, kteří tvořili jádro Akademie (Jan Kotěra, Max Švabinský, Jan Štursa, Otakar Španiel) a nově příchozí profesoři (Bohumil Kafka, Vratislav Nechleba a Jakub Obrovský). Z německých profesorů nadále vyučovali František Thiele, August Brömse a Karel Krattner.

Léta po válce byla pro Akademii obdobím, kdy výuka nabyla žádoucího rozmachu a komplexnosti, podařilo se vyvážit poměr teorie a tvůrčí praxe.⁴⁵ V rámci zvýšeného zájmu o kvalitnější výuku byl zdůrazněn význam výuky teoretických předmětů.

Pro obor dějiny umění byl dokonce jmenován profesor. Mezi lety 1918 až 1930 jím byl Antonín Matějček⁴⁶, který byl v mládí spjat se zápasy o moderní umění. Dokázal své posluchače vést správným směrem, orientoval je v oblasti vývoje dějin umění ve vztahu k aktuálním problémům tehdejší doby⁴⁷.

Patrně z touhy vyrovnat se evropským poměrům a také z podnětů výtvarného Bauhausu (reorganizovaného Walterem Gropiem) začalo vedení Akademie výtvarných umění a Uměleckoprůmyslové školy v prvních letech po první světové válce uvažovat o spojení obou institucí do jedné. Návrh připravený z velké části Janem Kotěrou však nebyl přijat.⁴⁸

⁴⁵ Viz Kotalík et al. (pozn. 31), s. 34.

⁴⁶ Antonín Matějček (1889 – 1950) byl vědec, autor šesti svazků Dějepisů umění a řady základních děl o české malbě a plastice od středověku po současnost. Později byl také učitel uměleckých historiků na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Ibidem, s. 33.

⁴⁷ Ibidem, s. 33.

⁴⁸ Kotalík et al. (pozn. 31), s. 34.

Tato myšlenka se nikdy neuskutečnila a i v současnosti zůstávají obě vzdělávací instituce rozděleny.

4. Život Vlaha Bukovace

Vlaho Bukovac se narodil 4. července roku 1855 v Cavtatu⁴⁹ u Dubrovníku.⁵⁰ Jak napsal Jiří Kotalík: „Životní příběh Vlaha Bukovace je pohádkou o talentovaném chlapci z chudých poměrů, který houževnatostí naplnil svůj životní sen a stal se malířem, jenž dobyt úspěchu v tehdejší Mekce umění v Paříži.“⁵¹ Malíř pocházel z rodiny, která měla italské kořeny. Jeho dědeček byl italský námořník.⁵² Dědeček se jmenoval Giuseppe Faggioni a sám Bukovac se s tímto příjmením narodil. K přejmenování z Faggioni („faggione znamená v italštině bukovou hůl“⁵³) na Bukovac došlo o několik let později.⁵⁴ Dík dědovi, který byl námořník, se rodina dostala do Cavtatu. Další tři malířovi prarodiče byli již chorvatského původu. Ana Kličanová byla manželka děda Faggioniho a prarodiče z matčiny strany se jmenovali Vlaho Perić a Ana Vodopićová.⁵⁵ Ze sourozenců Vlaha Bukovace, je vhodné připomenout jeho sestry Anu a Gjorgjeju, které malíř v pozdější době portrétoval⁵⁶.

⁴⁹ „Cavtat je jako miniatura Dubrovníku“ http://www.dubrovnik-secrets.com/ds/nearby_cavtat.html., vyhledáno 27. 12. 2012. Menší městečko a přístav Cavtat se nachází na území dnešního Chorvatska asi 20 km jihovýchodně od Dubrovníku v její jižní části Župského zálivu, je střediskem kraje Konavle. <http://www.chorvatsko.cz/jidal/cavtat.html>., vyhledáno 27. 12. 2012. Cavtat je v současné době znám především jako přímořské letoviště, kam lidé rádi jezdí za odpočinkem a čerstvým vzduchem. K nejvýznamnějším památkám města patří pozůstatky antického města, renesanční knížecí palác a především barokní kostel sv. Mikuláše, v němž jsou umístěny obrazy Vlaha Bukovace. V Cavtatu se též nachází Bukovacův rodný dům, který v současné době funguje jako galerie jeho děl a děl dalších umělců. http://www.dubrovnik-secrets.com/ds/nearby_cavtat.html., vyhledáno 27. 12. 2012.

⁵⁰ Nová encyklopedie (pozn. 25), s. 96.

⁵¹ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

⁵² Ibidem, s. 4.

⁵³ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

⁵⁴ Blíže Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 11.

⁵⁵ Ibidem, s. 11.

⁵⁶ Pro lepší srozumitelnost Bukovacových příbuzenských vztahů byl v této bakalářské práci v kapitole 12 Textové přílohy vytvořen rodokmen umělce. Většina členů Bukovacovy rodiny je dohledatelná v katalogu k souborné výstavě Vlaha Bukovace od Igora Zidiće. Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 10 - 13.

4.1. Umělcovo působení v letech 1866 - 1902

Vlaho Bukovac projevovao již v obecné škole nevšední nadání v kreslení.⁵⁷ V jedenácti letech odjel se svým strýcem, dalmatským mořeplavcem⁵⁸, do Severní Ameriky⁵⁹. Bohužel hned dva měsíce po příjezdu jeho strýc zemřel.⁶⁰ Náhlá situace udělala z malého chlapce dobrodruha, který si prodělal trpkou školu životem⁶¹. Nějaký čas se živil jako námořník na lodi, pracoval ve službách VIII. dubrovnické lodi. Během osmiměsíční plavby širým mořem získal přízeň lodníků, svými kresbami a drobnými malbami rodného kraje zdobil bedny a kufry. Poté loď zakotvila v Cařihradském přístavu, kde Bukovac prodělal velmi těžký úraz. Spadl z výše tří sáhů do mezipalubí. Tento úraz mu znemožnil stát se lodním kapitánem.⁶² Léčba jeho zranění v soukromém domě trvala 40 dní. Po této zkušenosti se Bukovac rozhodl ukončit kariéru mořeplavce.⁶³ V osmnácti letech odjel do Jižní Ameriky, přesněji do Peruánské Limy⁶⁴, kde začal amatérsky malovat a živil se jako malíř písma v továrně na vagóny⁶⁵. Přibližně v polovině sedmdesátých let namaloval portrét peruánského prezidenta, který byl kladně přijat, což mělo vliv na další malířské počiny.⁶⁶

Po krátkém pobytu v Peru osud Vlaha Bukovace zavál do San Franciska, kde se v noci živil jako číšník a ve dne maloval.⁶⁷ Roku 1873 poprvé získal základy malířského vzdělání od italského profesora na soukromé škole⁶⁸. V San Francisku

⁵⁷ Naše vyobrazení, *Světovzor*, 1893, roč. 27, č. 20, 31. 3., s. 240.

⁵⁸ Lambertin (pozn. 13), s. 14.

⁵⁹ Burian (pozn. 8), s. 10.

⁶⁰ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

⁶¹ Toman (pozn. 28), s. 115.

⁶² Šimon (pozn. 7), s. 15.

⁶³ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

⁶⁴ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

⁶⁵ Burian (pozn. 8), s. 10.

⁶⁶ Šimon (pozn. 7), s. 15.

⁶⁷ Ibidem, s. 15.

⁶⁸ Katalog souborné výstavy (pozn. 15), s. 3.

se díky podpoře poštovního ředitele Barringtona⁶⁹, kterému namaloval jeho portrét, potkal s osobnostmi jako například s Charvátlem Filipem Tripalonem, Isaacem Lustigem pražským Židem a zámožným obchodníkem či Tojjetim italským profesorem malířství.⁷⁰ Díky zakázkám, které mu zadal Lustig a jeho přátelé, si umělec během desetiletého pobytu uspořil peníze nejen na cestu domů⁷¹. Bohužel při návratu do Evropy málem zemřel při železničním neštěstí u Buffala⁷².

4.1.1. Bukovacovo působení v Paříži

V roce 1877 přijel Vlaho do Paříže už se změněným příjmením Bukovac.⁷³ Tuto změnu jména mu doporučil chorvatsko-srbský básník z Dubrovníku, šlechtic Medo Pucić, právě před cestou do Paříže. Pucić, který objevil v mladém autodidaktovi neobyčejný talent⁷⁴, mu také poradil, ať raději zvolí francouzskou Paříž, než Itálii a doporučil mladého Bukovace biskupu Strossmayerovi.⁷⁵ V rámci změn jména dokonce došlo k tomu, že když své italské příjmení změnil na chorvatské, tak své křestní jméno chorvatské změnil na francouzské, tak se na čas z Vlaho stal Blaise.⁷⁶

Do Paříže se Bukovac dostal především za podpory anglického soukromého sběratele Barringtona a slavného bojovníka za chorvatskou samostatnost biskupa Strossmayera⁷⁷. Právě na doporučení biskupa Strossmayera se stal na akademii

⁶⁹ Naše vyobrazení, *Světobzor*, 1893, roč. 27, č. 20, 31. 3., s. 240.

⁷⁰ Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 12.

⁷¹ Katalog souborné výstavy (pozn. 15), s. 3.

⁷² Lubomír Sršeň, *Výstava Vlaho Bukovace v Národním muzeu, Muzejní a vlastivědná práce*, 2000, roč. 38, č. 3, s. 176.

⁷³ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

⁷⁴ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

⁷⁵ Šimon (pozn. 7), s. 15.

⁷⁶ Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 11.

⁷⁷ Strossmayer je čestný občan Prahy, který byl významný svými sjednocujícími jihoslovanskými idejemi a pokrokovými názory v oblasti církevního života a ekumenismu. Kulturně - historický archiv Akademie výtvarných umění v Praze (dále Archiv AVU v Praze), fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac + 23. IV 1922, Novinové ústřižky, Dvakrát mimořádný, *Literární noviny*. - Kotalík (pozn. 7), s. 4.

des Beaux - Arts v Paříži žákem Cabanelovým⁷⁸. Do Paříže Bukovac původně přijel za Jaroslavem Čermákem, který byl proslulý balkánskými náměty. Bohužel Čermák byl v té době již v pokročilém věku a navíc velmi nemocný a na jaře roku 1878 zemřel. Tato situace donutila Bukovace hledat nového učitele, jímž se stal již zmíněný Alexander Cabanela, přední reprezentant akademické malby a stálý porotce pařížských Salonů⁷⁹. Bukovac měl veliké štěstí, protože byl jedním z mála cizinců, kterým bylo umožněno studovat v ateliéru tehdejšího „krále akademické malby“.⁸⁰ V ateliéru u Cabanela strávil tři roky studií.⁸¹ Během svých studií v Paříži se též seznámil se svými budoucími celoživotními přáteli, českými malíři Václavem Brožíkem a Vojtěchem Hynaisem.⁸²

Bukovac na sebe poprvé upozornil, již během prvního ročníku na Akademii. V roce 1878 vystavoval na pařížském Salonu svůj obraz *Černohorky při obraně*. Jak uvádí Lubomír Sršeň: „*Takřka přes noc se stal známým a vyhledávaným umělcem.*“ Až do odchodu z Paříže v roce 1893 se nepřetržitě každý rok úspěšně účastnil Salonů s charakteristickým žánrem bránící se Černohorky.⁸³ Jeho dílo budilo velikou pozornost nejen v Paříži, ale i v Londýně, kde bylo vystaveno v březnu 1893.⁸⁴

V roce 1880 ukončil umělec studia na Akademii a získal přízeň bohatého stavitele Monniera, který se po celou dobu Bukovacova působení v Paříži stal jeho mecenášem⁸⁵ a přítelem.⁸⁶

O rok později, v roce 1881 byl Bukovac na návštěvě v rodném Cavtatu, kam pravidelně z Paříže jezdil.

⁷⁸ Toman (pozn. 28), s. 115.

⁷⁹ Skřivánek (pozn. 2), s. 24.

⁸⁰ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

⁸¹ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

⁸² Sršeň (pozn. 72), s. 176.

⁸³ Kotalík (pozn. 5), s. 4.

⁸⁴ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

⁸⁵ Šimon (pozn. 7), s. 15.

⁸⁶ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

V dubrovnických novinách ze srpna roku 1881 lze nalézt článek dokládající jeho několika měsíční návštěvu. Výsledkem této návštěvy bylo více než třicet portrétů významných osobností z oblasti kolem Dubrovníka. Během návštěvy namaloval rovněž dva protějškové obrazy svých sester, Gjorgjy a Any. Bukovac byl již v této době znám především pro svou portrétní tvorbu, a proto si u něho objednala v roce 1882 portrét i srbská královna Natalie a králevic (pozdější král) Alexandr.

Bukovacovo pařížské období je snem snad každého umělce. Za svého působení v Paříži sbíral ceny, obdiv i slávu. Stal se respektovaným salónním umělcem⁸⁷. Vystavoval velký počet obrazů, které byly kupovány do slavných sbírek. Nejvýznamnější evropští panovníci ho žádali o namalování podobizen.⁸⁸ Bukovac vytvořil například *Podobiznu šl. Miletičové*, či jeho mecenáše *biskupa Strossmayera*.⁸⁹

Právě *Portrét biskupa Josipa Juraje Strossmayera* byl uveřejněn v českém periodiku *Světazor* v březnu 1893⁹⁰. Časopis *Světazor* vyobrazil portrét biskupa Strossmayera z politických a národnostních důvodů. Dne 12. března 1893 byla v chorvatském Záhřebu oslavována velká politická událost, spojení chorvatské opozice. Právě biskup Strossmayer byl jedním z čelních představitelů ideje jedné ze stran, druhý představitel byl Ante Stračević. V té době byli Chorvati považováni za bratrský národ, a proto jak se píše v časopise *Světazor*: „*Není tudíž od místa projevití radostnou svou účast na významné události a na oslavě muže, jenž celému světu slovanskému září jako světlý vzor ideálního církevního knížete vlastence.*“⁹¹

⁸⁷ Toman (pozn. 28), s. 115.

⁸⁸ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

⁸⁹ Ibidem, s. 115.

⁹⁰ Ibidem, s. 177.

⁹¹ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

Mezi lety 1884 až 1885, za doby své největší popularity, během pobytu v Dalmácii vytvořil asi 140 portrétů. V osmdesátých letech 19. století pracoval na řadě úspěšných zakázek zejména v Paříži. Pro obchodníka Oliviera dokonce pracoval pod pseudonymem Paul Andrez.⁹² V roce 1888 se na pozvání bohatého anglického sběratele Foxe dostal do salonů aristokratické společnosti v Anglii⁹³, kde se stal velmi žádaným portrétistou.⁹⁴ V Anglii vystavuje především u bratří Vicarsů v Londýně.⁹⁵

Bukovac se přátelil s Pařížany a měl léta milostný poměr s jednou Francouzskou.⁹⁶ Onou Francouzskou byla slečna Mignon, které věnoval svůj dům ve Fontainebleau.⁹⁷ Během šestnácti let v Paříži si koupil dům, parcely, shromáždil knihovnu francouzských knih, obchodoval, přijímal novináře a umělce ve svém apartmá. Téměř se stal Francouzem.⁹⁸ Asi deset let po příjezdu do Paříže, kdy už měl určitou uměleckou reputaci, si Bukovac pronajal zahradu na Buttes de Montmarte, na které si vybudoval ateliér. V ateliéru umělce navštěvoval i jeho český přítel Vojtěch Hynais, se kterým se Bukovac seznámil během svého prvního pobytu v Paříži, když Vojtěch Hynais, Vlaho Bukovac a Václav Brožík obývali společně „Pension bourgeois“.⁹⁹ Pařížské období bylo bezesporu vrcholem jeho umělecké tvorby.

4.1.2. Bukovacův návrat do vlasti

V roce 1892 se sedmatřicetiletý Bukovac oženil s nezletilou dubrovničankou Jelícou Pitarevičovou z vážené kapitánské rodiny.¹⁰⁰ Rok poté se odstěhovali zpět do rodné

⁹² Šimom (pozn. 7), s. 15.

⁹³ Ibidem, s. 15.

⁹⁴ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

⁹⁵ Burian (pozn. 8), s. 10.

⁹⁶ Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 12.

⁹⁷ Šimom (pozn. 7), s. 15.

⁹⁸ Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 12.

⁹⁹ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

¹⁰⁰ Šimom (pozn. 7), s. 15.

vlasti, do Záhřebu. Domů se vrátil na přání krajanů s hlavou plnou plánů a ideálů.¹⁰¹

Bukovac se okamžitě po příjezdu do vlasti ujal skupiny mladých umělců. Na jeho popud vznikl „Spolek Chorvatských umělců“. V roce 1896 se pod vedením Bukovace zúčastnili chorvatští umělci výstavy tisíciletí v Pešti v pavilonu se železnou konstrukcí, který byl později přestěhován do Záhřebu, aby natrvalo sloužil uměleckým účelům.¹⁰² Díky Bukovacovi se v Uměleckém pavilónu od roku 1898 začínaly pořádat první chorvatské umělecké výstavy¹⁰³, tzv. Chorvatský salon, což někteří považují za symbol zrodu moderního chorvatského umění.¹⁰⁴ Bukovacova přítomnost znamenala zásadní posun v domácí tvorbě.¹⁰⁵ Bukovac byl v této době považován za pokrokového umělce s mezinárodními zkušenostmi.

Chorvatsko dluží za propagaci chorvatského umění na výstavách po celé Evropě Bukovacovi nesmírně moc.¹⁰⁶ Mimo jiné se mu podařilo prosadit ve vládě zřízení ateliérů pro mnoho nezaopatřených umělců. I nadále Bukovac vystavoval na mezinárodních výstavách jako například v Benátkách či Kodani, práce Bukovace byla v Evropě stále velmi uznávaná.¹⁰⁷

Bukovac, jak již bylo uvedeno výše, v Záhřebu představoval pokrok, byl „vůdce generace“¹⁰⁸ a učitel nastupující mladé generace umělců. Tím se samozřejmě dostával do konfliktu s domácím prostředím a tradicemi.¹⁰⁹ Nespokojenost s prostředím v Záhřebu, a pod tíhou zostřenějších pro něj již déle

¹⁰¹ Dobrinčicová (pozn. 6), s. 41.

¹⁰² Šimom (pozn. 7), s. 15.

¹⁰³ Burian (pozn. 8), s. 10.

¹⁰⁴ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

¹⁰⁵ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

¹⁰⁶ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

¹⁰⁷ Burian (pozn. 8), s. 10.

¹⁰⁸ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

¹⁰⁹ Ibidem, s. 4.

neúnosných¹¹⁰ sporů s kolegy se rozhodl roku 1898 opustit Záhřeb. Nejprve se přestěhoval do rodného městečka Cavtatu u Dubrovníku a posléze v roce 1902 do rakouské Vídně.¹¹¹ Přes neshody s kolegy v Záhřebu se i tak účastnil dobových výstav chorvatských umělců na domácí i světové scéně. Svou tvorbou zaznamenával Bukovac trvale dobré úspěchy, například v roce 1900 získal v Paříži na 36. Světové výstavě stříbrnou medaili a veliký ohlas umělec dosáhl i v roce 1901, kdy se podruhé účastnil benátského Bienále.¹¹²

Rozhodující pro odchod do Vídně byla i smrt jeho otce v roce 1902.¹¹³ Bukovac svého otce i ostatní členy rodiny mnohokrát maloval. Ve Vídni moc úspěšný nebyl, protože řada salonů a galerií jeho práci odmítala.¹¹⁴ Jediný, kdo ocenil Vlahu Bukovace ve Vídni byl Adolf Loos¹¹⁵, který si na Bukovace vzpomněl na stránkách svého časopisu *Kunst*.¹¹⁶ Ve Vídni, kam se umělec odstěhoval i s rodinou, strávil pouze jeden rok. Již v roce 1903 dostal nabídku z Prahy, kterou přijal.

¹¹⁰ Burian (pozn. 8), s. 10.

¹¹¹ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

¹¹² Burian (pozn. 8), s. 10.

¹¹³ Šimom (pozn. 7), s. 15.

¹¹⁴ Burian (pozn. 9), s. 10.

¹¹⁵ Adolf Loos (1870 - 1933) byl klasik moderní architektury, čelní představitel architektonického purismu. August Sarnitz, *Adolf Loos*, Kolín 2004, s. 91 - 93.

¹¹⁶ Šimom (pozn. 7), s. 15.

4.2. Vlaho Bukovac v Praze (1903 – 1922)

Od roku 1903, až do své smrti v roce 1922, působil umělec na Akademii výtvarných umění v Praze. Jak uvádí Lubomír Sršeň ve svém článku „Výstava Vlaho Bukovace v Národním muzeu“: *„Bylo to nepochybně období pro něho klidnější, kde měl již vrcholnou slávu za sebou a chtěl především předávat své bohaté zkušenosti jako pedagog.“*¹¹⁷ Do Prahy přijel v roce 1903 i s rodinou, kdy byl jmenován jako provizorní učitel kreslení a malby v přípravné škole na pražské K. und K. Kunstakademie. Bukovac nastoupil na toto místo v době, kdy zestátněná a umělecká škola procházela krizí, která byla způsobena mimo jiné smrtí některých významných osobností jako například, již výše zmíněného, Julia Mařáka (rektor na akademii v letech 1887 – 1899¹¹⁸) nebo Václava Brožíka (profesor na akademii mezi lety 1893 – 1901¹¹⁹). Bukovac se stal v profesorském sboru na Akademii reprezentantem slovanské části, kterou akceptovala i Vídeň. K této slovanské skupině patřil i Vojtěch Hynais, jeho dávný přítel z Paříže.¹²⁰

V roce 1903 byla v paviloně Manesa uspořádána již zmíněná výstava hrvatských umělců, kde byla poprvé představena tvorba Vlaho Bukovace pražskému publiku. Jak uvedl dobový článek z roku 1907 „U mistra Vlaho Bukov(a)ce“ malíř svým stylem malířství způsoboval opakovaně údiv u publika, neboť návštěvníci výstav byli zvyklí se dívat na tvorbu profesorů Akademie s ostýchavou úctou, ale tak tomu nebylo u Bukovace. Tehdejší nejistotu pražského publika vůči tvorbě profesorů Akademie popisoval dobový tisk takto: *„obdivovali se tomu, věřili, že to krásné, vznešené, „cenné“, jak říkali, ale nerozuměli tomu ani za mák. Snad právě proto dívali se na umělecké dílo s úctou tím větší, čím cizejší jim bývalo.*

¹¹⁷ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

¹¹⁸ Kotalík et al. (pozn. 31), s. 74.

¹¹⁹ Ibidem, s. 74

¹²⁰ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

A zase čím strojenější, upjatější, a řekněme přímo, čím nudnější a suchopárnější ono umění bylo, tím více si ho vážili¹²¹ Proto byl Bukovac takovým radostným překvapením pro širší obecenstvo, které se dívalo na obrazy malované zdravým realismem radostným pojetím a svěží barevností.¹²²

Mezi lety 1905 až 1907 se Bukovac opět vrátil do rodného Cavtatu, kde poprvé vážně onemocněl. Výrazně se mu zhoršil zrak, také trpěl žaludečním vředem a těžkou psychickou labilitou. Bukovacova nemoc vyvrcholila dočasnou ztrátou zraku.¹²³ Další dva roky byl převážně v Anglii.¹²⁴

V roce 1907 byl vydán v dobovém tisku *Právo lidu* článek s titulkem „Profesoři na akademii umění“, kde kritik nazval Bukovacovi kolegy předčasnými uměleckými starci a nově povolané profesory (mezi nimi byl nejen Vlaho Bukovac, ale i Franz Thiele nebo Bohumil Roubalík) obvinil z toho, že s uměním nemají nic společného. Jak uvádí ve svém díle Marie Rakušanová, soudobá kritika se k podobným útokům na profesory pražské akademie uchýlovala zejména kvůli institucionalizované pozici profesorů a v případě Bukovace (ale například i Hynaise, Ženíška či Thieleho) šlo také o aspekt jeho společenské úspěšnosti¹²⁵. Bukovac portrétoval tehdejší společenské elity a z dnešního pohledu již zapomenuté zástupce buržoazie a také v té době velmi oblíbené portréty jejich dětí¹²⁶.

V roce 1905 se začal v Praze stavět Obecní dům. Se stavbou tohoto architektonického skvostu souvisela i otázka výzdoby

¹²¹ Lambertin (pozn. 13), s. 9.

¹²² Ibidem, s. 14.

¹²³ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Novinové ústřižky, Společná vydání stále častější, *Haló noviny*, 2002.

¹²⁴ Burian (pozn. 8), s. 10.

¹²⁵ Rakušanová (pozn. 22), s. 33.

¹²⁶ Ibidem, s. 34.

interiérů. Jednou z nejsledovanějších soutěží o výzdobu Obecního domu byla soutěž, jejíž vypsání bylo schváleno 12. července 1907. Jednalo se o konkurz na návrh mozaiky do niky ve vstupním rizotu Obecního domu. V porotě komise zasedl Vlaho Bukovac, společně s Františkem Ženíškem, Mikolášem Alšem, Osvaldem Polívkou, Antonínem Balšánkem a Jakubem Schikanedrem. V podmínkách soutěže bylo, že se mohou zúčastnit pouze čeští umělci, kteří měli předložit návrhy na téma „*alegorie vyjadřující důstojně a jasně účel nové budovy*“ do 31. října 1907. Vlaho Bukovac společně se svými kolegy návrhy prohlédl a společně se usnesli, že vítězem soutěže se stal Karel Špillar¹²⁷ s návrhem označeným pod heslem „1397“.¹²⁸

Přestože se Bukovac účastnil společensko-uměleckého života v Praze, nepřestal se věnovat pedagogické dráze. Roku 1910 byl Vlaho Bukovac v Praze jmenován řádným profesorem Akademie výtvarných umění, mezitím získala jeho všeobecná škola statut samostatného ateliéru.¹²⁹

Během první světové války, v roce 1915 mohlo poprvé spatřit pražské publikum první samostatnou výstavu Vlaho Bukovace od jeho příjezdu do Čech.¹³⁰ Výstavu uspořádal u příležitosti oslav jeho šedesátých narozenin. Ke svému životnímu jubileu dostal Vlaho Bukovac dopis s blahopřáním všeho dobrého od rektora Jana Kotěry a od profesorského sboru Akademie výtvarných umění. Umělec byl tímto blahopřáním velmi

¹²⁷ Karel Špillar (1871-1939) studoval dekorativní malbu a akt u F. Ženíška. Milan Kreuzzieger, *Modely, skici a náčrty k výzdobě Obecního domu ve sbírkách Muzea hlavního města Prahy*, in: Václav Mikule et al., *Obecní dům v Praze: historie a rekonstrukce*, Praha 1997, s. 55 - 67, cit. s. 58.

¹²⁸ *Ibidem*, s. 55 -56.

¹²⁹ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

¹³⁰ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

potěšen a hned následujícího dne odepsal na Akademii vřelé poděkování.¹³¹

V roce 1918 připojil Vlaho Bukovac svůj podpis na manifest k ustanovení nezávislého Československa. V roce 1919 se dokonce zúčastnil Pařížské mírové konfederace jako člen české delegace. Do delegace jej osobně doporučil pozdější československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk, se kterým se Bukovac přátelil.¹³²

Těsně po konci první světové války, vzniklo samostatné Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. To v Bukovaci vyvolalo naděje o získání práce ve své vlasti. Bukovac, ač byl v Praze uznávaný, snil o návratu do své milované vlasti. Již před válkou několikrát napsal do Záhřebu nostalgické dopisy o „*milovaných přímořských skalách a Jadranu*“¹³³. Bohužel však chorvatské obyvatelstvo svého krajana zpět nepřijalo. Mezi lety 1920 až 1922 působil ještě na krátko v Lublani, Bělehradě, rodném Cavtatu i Záhřebu¹³⁴, bohužel ani v jednom z měst nenašel uspokojivou práci¹³⁵.

V roce 1922 po návratu z rodných krajů v Praze ve spánku¹³⁶ zemřel na mozkovou mrtvici.¹³⁷ Vlaho Bukovac zemřel v neděli 23. dubna ve věku 66 let. Hodina jeho úmrtí je nejednoznačně stanovena. Jedno smuteční oznámení uvedlo čas úmrtí čtvrt na deset hodin večer, jiné čtvrt na jedenáct večer.¹³⁸ Akademii tuto smutnou novinu sdělil rektor Jan Kotěra. V oznámení

¹³¹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1915/26, Dopis Vlaho Bukovace rektoru Akademie Janu Kotěrovi.

¹³² Alena Hůlová, Vlaho Bukovac (Cavtat, 1855 - Praha, 1922), *Naše rodina*, 2000, č. 12, 20.3., s. 1.

¹³³ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Novinové ústřižky, Praha osudem jihoslovanského malíře, *Svobodné slovo*, 1978.

¹³⁴ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

¹³⁵ *Svobodné slovo* (pozn. 133)

¹³⁶ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

¹³⁷ Burian (pozn. 8), s. 10

¹³⁸ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Seznam kondolencí. Zemřel 23. dubna 1922, Parte.

o Bukovacově smrti nezapomněl rektor připomenout výčet jeho funkcí a ocenění. Bukovac byl nejen řádným profesorem Akademie výtvarných umění v Praze, ale byl mimo jiné i členem IV. třídy České akademie pro vědy, slovesnost a umění v Praze. Kromě toho byl taktéž členem uměleckého spolku „Jednoty Výtvarných umělců v Praze“, mimo Československo pak členem královské srbské akademie věd a umění v Bělehradě a členem Sdružení umělců v Kanadě. Bukovac byl nositelem rytířského řádu sv. Savi III. třídy, rytířského srbského Takova řádu, rytířského řádu Danila. Dále byl Vlaho Bukovac komturem bulharského záslužného řádu. Na smuteční oznámení, které nechala vytisknout jeho rodina, byla poznámka, že místo květinových darů, má být raději pamatována na hladovějící ruské děti.¹³⁹ Pohřeb Bukovace se konal ve čtvrtek 27. dubna 1922 v deset hodin dopoledne v Pražském městském krematoriu na Olšanských hřbitovech, jeho tělo bylo zpopelněno. Po pohřbu rodina vydala lístek v češtině a chorvatštině, stejně jako smuteční oznámení, s poděkováním za projevy soustrasti i květinové věnce. Vlaho Bukovac je pohřben u sv. Rocha v Cavtatu.¹⁴⁰

K úmrtí Vlaha Bukovace přišlo nejen rodině, ale i členům profesorského sboru mnoho kondolencí. Z významnějších osobností, které projevily svou účast nad ztrátou umělce, byla například kondolence z kanceláře prezidenta republiky, která velmi výstižně uvedla: *„Umění malířské ztratilo v něm silnou individualitu, žactvo pak Vaší akademie opravdového mistra a dokonalého vůdce.“*¹⁴¹ Mezi dalšími osobami a instituty, které poslaly kondolence, byly například Spolek výtvarných umělců „Mánes“, výbor Jednoty umělců výtvarných v Praze, A. Setunský z Ministerstva školství a další

¹³⁹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1922/36, Parte

¹⁴⁰ Toman (pozn. 28), s. 115.

¹⁴¹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Seznam kondolencí. Zemřel 23. dubna 1922, kondolence prezidenta republiky.

ministerstva, prezidium města Prahy, rektorát Umělecko-průmyslové školy v Praze a kuratorium Umělecko-průmyslového muzea Obchodní a živnostenské komory v Praze, rektorát Univerzity Karlovy v Praze, rektorát českého vysokého učení technického v Praze, Ústřední spolek československých profesorů v Praze, Obrazárna a sbírka rytin společnosti vlasteneckých přátel umění v Čechách, umělec Josef Václav Myslbek, ředitelství Městského, ředitelství českého zemského a národního divadla v Praze.¹⁴²

4.3. Umělcovy dcery Jelica a Ivanka

Bukovacovy dcery, Jelici a Ivance, se po vzoru svého otce staly také malířkami. Oběma se dostalo základního školení u jejich otce a později i u jiných profesorů Akademie výtvarných umění v Praze. Ani jedna však nedokázala svou prestiží a významností pro české i evropské malířství překonat jejich otce. Jelica i Ivanka malovaly v tradicích a stylu svého otce, tj. historického akademismu¹⁴³ Po smrti svého otce obě věrně pečovaly o odkaz svého otce.¹⁴⁴

Jelica Radosavljevicová¹⁴⁵-Bukovacová se narodila 19. srpna 1897 v Zagrebu v dnešním hlavním městě Chorvatska. Jelica navštěvovala malířský ateliér svého otce na Akademii v Praze. Mezi lety 1921 až 1924 byla frekventantkou ve škole Bukovacových kolegů Nechleby a Thieleho.¹⁴⁶ V roce 1937 vystavovala Jelica v S. V. U. „Myslbek“ vlastní podobiznu a *Zátiší s melounem*.¹⁴⁷

¹⁴² Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Seznam kondolencí. Zemřel 23. dubna 1922, kondolence.

¹⁴³ Toman (pozn. 28), s. 116.

¹⁴⁴ Rakušanová (pozn. 22), s. 190.

¹⁴⁵ Jelica Bukovac, <http://web.artprice.com/artist/342498/jelica-bukovac>, vyhledáno 24. 3. 2013.

¹⁴⁶ Toman (pozn. 28), s. 116

¹⁴⁷ Ibidem, s. 116.

Jelica Bukovacová zemřela po dlouhé nemoci v pravé poledne 16. ledna¹⁴⁸ 1967 v Cavtatu.¹⁴⁹ Pohřeb akademické malířky Jelici Radosavljevicové se konal ve středu 18. ledna 1967 ve tři hodiny na rodinném hřbitově u sv. Rocha v Cavtatu¹⁵⁰, kde je pohřben i její otec Vlaho Bukovac.

Ivanka Javorská¹⁵¹-Bukovacová se narodila 9. srpna 1899 v rodišti svého otce v Cavtatu u Dubrovniku. Podobně jako její sestra i ona byla žákyní u svého otce a mezi lety 1921 až 1925 u profesorů Nechleby a Thieleho na Akademii výtvarných umění v Praze.¹⁵² Ivanka Bukovacová zemřela 14. listopadu 1978 v Praze.¹⁵³

I ona se účastnila výstav S. V. U. „Myslbeke“. Na výstavách tohoto sdružení vystavovala především ve třicátých letech 20. století.¹⁵⁴ Malovala podobizny, například svůj autoportrét, který vystavovala v roce 1937, či již zmíněný portrét svého otce, vystavený na výstavě v roce 1930 v Hradci Králové. Dále malovala interiéry oživené postavami jako například *Na návštěvě* z roku 1943.¹⁵⁵

Ivanka Bukovacová celý život tvořila pod velmi silným vlivem stylu svého otce, což dokládá například celá plejáda ženských aktů z různých časových období. Tyto ženské akty se čas od času objeví na českém i zahraničním trhu s uměním.¹⁵⁶ Například se jedná o akt *Odpočívající dáma*¹⁵⁷[2] z roku 1932. Její malířský styl je popisován jako „konzervativní přístup

¹⁴⁸ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Seznam kondolencí.

¹⁴⁹ Jelica Bukovac (pozn. 147)

¹⁵⁰ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, Seznam kondolencí.

¹⁵¹ Ivanka Bukovac, <http://www.artplus.cz/cs/autor/355-bukovac-ivanka>, vyhledáno 24. 3. 2013.

¹⁵² Rakušanová (pozn. 22), s. 408.

¹⁵³ Ivanka Bukovac (pozn. 151)

¹⁵⁴ Rakušanová (pozn. 22), s. 191.

¹⁵⁵ Toman (pozn. 28), s. 116.

¹⁵⁶ Rakušanová (pozn. 22), s. 191.

¹⁵⁷ Ivanka Bukovacová, *Odpočívající dáma*, 1932, olej na plátně, 66 x 62 cm, Galerie Kroupa Litomyšl.

*k tradičním žánrům akademické malby, inovovaný pouze
příležitostně technikou dělené malby.*"¹⁵⁸

¹⁵⁸ Rakušanová (pozn. 22), s. 191.

5. Pedagogická dráha umělce

Vlaho Bukovac nastoupil na Akademii výtvarných umění jako provizorní profesor v listopadu 1903¹⁵⁹, kdy umělec dostal svolení z Vídně.¹⁶⁰ Rozhodnutí c.k. zemské hlavní pokladny v Praze dle výnosu c.k. Ministerstva Kultury a vzdělávání ze 14. října 1903, které bylo Akademii v Praze doručeno 3. listopadu 1903, o jmenování Bukovace profesorem mu přiznalo měsíční plat 4440 korun na dobu jednoho roku.¹⁶¹

Ihned po nástupu chtěl Bukovac svým žákům předávat své bohaté umělecké zkušenosti získané například působením v Paříži. I přes velkou snahu již neměl sílu udržet krok s mladou generací a prudkým vývojem malířského umění té doby. Bukovac stejně jako jeho kolegové zastával tradiční hodnoty akademické malby a tak se bohužel i Bukovac nechtěně podílel na strnulé atmosféře, která v prvních dvou desetiletích dvacátého století Akademii ovládala.¹⁶²

Nelze opomenout důležitou Bukovacovu malířskou disciplínu kresbu a malbu ženského aktu, kterou vyučoval na Akademii. Díky Bukovacovi i jeho kolegům Krattnerovi, Pirnerovi, Ženíšekovi a Brožíkovi, kteří taktéž vyučovali kresbu a malbu na Akademii, se po celou první polovinu 20. století malovaly akty právě dle vzorů těchto profesorů Akademie umění.¹⁶³

Roku 1904 vstoupil do ateliéru profesora Vlaho Bukovace Bohumil Kubišta, který se stal spolužákem (pouze však na jeden rok¹⁶⁴) Antonína Procházky, Emila Filly, Václava Špály, Vincence Beneše, Ladislava Šímy, Willi Nowaka, Rudolfa Kremličky, Otakara Kubína, Zdeňka Kratochvíla, Bedřicha

¹⁵⁹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1903/1, dopis o jmenování profesorem.

¹⁶⁰ Svobodné slovo (pozn. 133)

¹⁶¹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1903/1, rozhodnutí c. k. zemské pokladny.

¹⁶² Sršeň (pozn. 72), s. 176.

¹⁶³ Rakušanová (pozn. 22), s. 30- 32.

¹⁶⁴ Nešlehová (pozn. 21), s. 13.

Feigla, Artura Pittermana, Otakara Marváňka, Františka Kysely a Alfréda Justize. Téměř celá nová generace se sešla právě ve dvou třídách Vlaha Bukovace. Početnou skupinu mladých adeptů umění spojovala především kritika poměrů výuky na Akademii.

Nesouhlasili se způsobem malby nepochopeného pointilismu Vlaha Bukovace a vzdorovali tvůrčí nesvobodě, kterou kolem sebe šířil. Speciálně Bohumil Kubišta se s velkou nevolí podřizoval stylu výuky Vlaha Bukovace. Často vstupoval se svým profesorem do otevřených konfliktů. Byl jedním z mála studentů, kteří profesoru Bukovacovi vzdorovali. Kubištu rmoutila jeho osamocenost ve vyhraněné kritice vůči způsobu výuky. Spor umělce a studenta vyvrcholil tím, že Bukovac odmítl Bohumila Kubištu zařadit do dalšího ročníku¹⁶⁵. Když v roce 1906 Bukovac namaloval obraz *Fantazie*, kde jsou zobrazeny utaté hlavy jeho žáků, nechybí zde ani hlava Bohumila Kubišty.¹⁶⁶

Na akademii studovalo mnoho umělců, kteří se později stali členy skupiny Osma nebo Skupiny výtvarných umělců, například to byli Otakar Kubín, Ladislav Šíma či Willy Nowak. Zejména to byli umělci, kteří studovali u profesora Bukovace. Mezi členy skupiny Osma patřili také Bukovacovi studenti Bedřich Feigl, Emil Filla a Bohumil Kubišta.

Pro žáky Akademie byl velký kontrast mezi zastaralou a odtrženou výukou profesorů od aktuálních problémů soudobého světa a uměleckým životem mimo Akademii. I proto mladá generace umělců „utíkala“ z Akademie a vstupovala do otevřené revolty proti Akademii výtvarných umění.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Nešlehová (pozn. 21), s. 15.

¹⁶⁶ Šimon (pozn. 7), s. 15.

¹⁶⁷ Kotalík et al. (pozn. 31), s. 28.

V roce 1904 (12. června) byla podána žádost na Ministerstvo Kultury a vzdělávání ve Vídni, aby mohl Vlaho Bukovac zůstat na Akademii v další službě. Této žádosti bylo vyhověno a tak Bukovac 14. září 1904 dostal od rektora Akademie dopis s blahopřáním a sdělením, že je mu nadále umožněno zůstat v Praze mimořádným profesorem.¹⁶⁸ Ministerským výnosem ze dne 9. září byl Bukovac jmenován opět mimořádným profesorem s platem 3 600 Korun měsíčně a byl mu přiznán aktivní přídavek 840 korun počínaje 1. září 1904¹⁶⁹.

Zejména v letech 1905 až 1906 se sešla u profesorů Vlaho Bukovace a Františka Thieleho skupina českých i německých malířů, kteří nepodléhali nacionalistickým předsudkům. Jak uvádí Jiří Kotalík Bukovac „jehož opožděný a zdekorativnělý pointilismus se poněkud vymykal z rámce akademických předpisů“¹⁷⁰, stejně jako jeho kolega Thiele, dopřával svým studentům vekou míru volnosti a navíc pro některé mladé umělce bylo působení v Bukovacově ateliéru jen takzvanou „přestupní stanicí“¹⁷¹. Pro příklad je možno uvést malíře Emila Fillu, kterému vyhovovala Bukovacova volnost výuky, která se skloubila s jeho spontánní malbou. Ale ani Filla u Bukovace ve škole nezůstal příliš dlouho a odešel, jak uvádí Jiří Kotalík: „na vlastní pěst hledat soulad konstruktivních a výrazových zřetelů“.¹⁷²

Přestože Vlaho Bukovac po svém příchodu na Akademii značně inovoval svůj malířský styl o „svébytnou polohu pointilismu“¹⁷³, kterou předával svým žákům, což je možné vidět na raných obrazech Benešových či Špálových, nestačil již v plné míře udržet krok s dynamicky se rozvíjejícím

¹⁶⁸ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1904/4, dopis rektora adresovaný Vlahu Bukovacovi.

¹⁶⁹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1904/3, ministerský výnos z 9. 9. 1904.

¹⁷⁰ Kotalík et al. (pozn. 31), s. 30.

¹⁷¹ Ibidem, s. 30.

¹⁷² Kotalík et al. (pozn. 31), s. 30.

¹⁷³ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

moderním uměním. Bohužel to nestačilo Bukovacovým žákům, a proto někteří jeho ateliér opouštěli, například již zmíněný Bohumil Kubišta a Emil Filla. Jiří Kotalík píše: „*Budiž však objektivně konstatováno, že jeho ateliérem doslova prošla podstatná část české avantgardy, včetně celé Osmy.*“¹⁷⁴

Dne 15. ledna 1907 podal Bukovac žádost o zřízení speciální školy Vlaha Bukovace. Bohužel tento krok se nelíbil jeho žákům, kteří proti tomu ostře protestovali, což vedlo Bukovace k úvahám o stažení žádosti. Bukovacovi žáci, přes počáteční nesouhlas se zřízením školy Vlaha Bukovace, posléze změnili názor. Své přání o zřízení Bukovacovy školy vyslovili v dopise z 27. února 1907, který byl adresován profesorskému sboru Akademie. Studenti napsali, že se chtějí vzdělávat ve speciální škole Vlaha Bukovace, a že se zároveň omlouvají, že díky dřívějšímu nepochopení nepodpořili záměr dříve. Svůj názor stvrdili podpisy na zadní straně dopisu. Bohužel z originálního dopisu, uloženého v archivu Akademie výtvarných umění, se podpisy žáků nedají přečíst.¹⁷⁵ Bukovac napsal 2. března 1907 dopis rektorovi Akademie, že nejen na přání své, ale i svých žáků, potvrzuje svoji žádost o otevření speciální školy.¹⁷⁶ Součástí Bukovacova dopisu byla i žádost o zvýšení osobního přídatku na 1600 korun, který mu byl ministerstvem přiznán¹⁷⁷.

Bukovac učinil 18. června 1908 ministerstvu návrh, aby byl jmenován řádným profesorem akademie. Činil tak převážně z finančních důvodů. Jak sám Bukovac napsal v dopise profesorskému sboru: „*Všude v každé státní službě poměry se zlepšují dle služebních let a také dle zásluh, jen toto moje místo na vysoké umělecké škole zůstává navždy nehybno*

¹⁷⁴ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

¹⁷⁵ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaha Bukovac † 23. IV 1922, 1907/10, dopis žáků Akademie profesorskému sboru z 27. 2. 1907.

¹⁷⁶ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaha Bukovac † 23. IV 1922, 1907/10, dopis rektoru Akademie od Vlaha Bukovace z 2. 3. 1907.

¹⁷⁷ Ibidem.

*a omezeno, takže každý může mít naději v lepší budoucnost, jen já nikoli, což zdá se býti zcela nespravedlivé...“.*¹⁷⁸

Dne 1. listopadu 1908 napsal Bukovac rektorovi Akademie dopis, ve kterém žádal, aby bylo zahájeno úřední řízení, které by mu umožnilo odjet z rodinných důvodů do Dubrovníku, na 14 až 20 dní. Bukovac vyslovil přání, aby ho v době jeho nepřítomnosti zastupoval profesor Roubalík. Bukovac se podle plánu nevrátil, protože parníky, kterými cestoval, změnily jízdní řád. Umělec zaslal na Akademii omluvný telegram, ve kterém vysvětluje, proč se vrátí později, než plánoval.¹⁷⁹

Bukovac obdržel 16. června 1909 dopis od rektora Akademie, ve které byl žádán, aby byl přítomen, jako delegát sboru při zkouškách českých studentů z anatomie. Zkouška se uskutečnila v sobotu 26. června od 7 hodin ráno¹⁸⁰.

Na začátku roku 1910 Vlaho Bukovac onemocněl. Napsal na Akademii dopis, ve kterém prosil rektora o udělení volna po dobu jeho nemoci, tj. od 8. ledna do pondělí 17. ledna. Bukovac požádal, aby v době jeho nepřítomnosti, učil místo něho opět profesor Roubalík. Dne 8. února 1910 navštívil Vlaho Bukovac lékaře MUDr. J. Fährnricha, který mu vydal potvrzení, že už od 7. ledna 1910 trpěl těžkým žaludečním zvracením a že je upoután na lůžko¹⁸¹.

Bukovac byl od 1. listopadu 1910 jmenován řádným profesorem akademie, což přineslo i určité změny platové. Již od 1. prosince 1910 měl nárok dle ministerstva kultury a vyučování na roční plat 6 400 korun a aktivní přídavek ročně

¹⁷⁸ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1908/13, dopis Bukovace profesorskému sboru.

¹⁷⁹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1907/11 - 12, telegram.

¹⁸⁰ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1909/15, dopis pro Vlahu Bukovace z 16. 6. 1909.

¹⁸¹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1910/21, dopis rektoru Akademie o nemoci Bukovace.

1472 korun¹⁸². Na konci roku 1910 musel Vlaho Bukovac složit služební přísahu. Přísahu složil spolu s profesory Janem Kotěrou a Maxem Švabinským v sobotu 17. prosince ve 12 hodin.¹⁸³

V únoru roku 1912 napsal Vlaho Bukovac dopis profesorskému sboru, kterému navrhoval, aby se na akademii přestalo zvat ženských modelů, aby se kreslilo pouze podle mužských modelů. Bukovac v dopise tvrdil, že zvláště pokud žáci všeobecné školy měli v hodinách ženské modely, tak poté se s nimi děli nepřístojnosti¹⁸⁴. Dále Bukovac na Akademii řešil každodenní starosti spojené s výukou studentů.

Na počátku roku 1919 byla Vlahu Bukovacovi povolena Ministerstvem školství a národní osvěty dovolená na jeden měsíc, která započala 25. ledna 1919. Bukovac potřeboval toto volno, aby se mohl zúčastnit Jihoslovanské výstavy v Paříži.¹⁸⁵

V archivu Akademie se dochoval dopis z 20. května 1919 adresovaný Ministerstvu školství a národní osvěty, ve kterém Vlaho Bukovac žádal o přiznání deseti let umělecké praxe do postupu platového a výměry penze. Bukovac svou žádost odůvodnil tím, že v roce 1910 bylo nejmenovaným čtyřem profesorům akademie bývalým ministerstvem přiznáno deset let umělecké praxe do postupu platového a i do penzijních výhod. Bukovac této výhody neměl a tím se cítil oproti ostatním kolegům v materiální nevýhodě. Tento problém byl již dříve, 21. března 1919, projednán na schůzi profesorského sboru akademie umění. Sbor se jednohlasně usnesl, že v rámci spravedlivého vyrovnání osobních požitků všech profesorů,

¹⁸² Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1910/20, výnos ministerstva kultury o přídavku.

¹⁸³ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1910/17, pozvánka pro Vlahu Bukovace na složení přísahy.

¹⁸⁴ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1912/23, dopis Bukovace profesorskému sboru z února 1922.

¹⁸⁵ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1916/33, povolení o možnosti absolvování cesty.

bylo požádáno ministerstvo o přiznání praxe i těm, kteří dosud výhod nemají.¹⁸⁶

Vlaho Bukovac působil jako profesor na Akademii do své smrti. Den po jeho smrti, 25. dubna 1922, vydal rektor akademie list, ve kterém žádal studenty, aby se zúčastnili pohřbu Vlaho Bukovace a zároveň stanovil, že se nebude v den pohřbu na akademii vyučovat.¹⁸⁷ Pro členy profesorského sboru byl na základě rektorského nařízení vydán oběžník, ve kterém bylo napsáno, že se bývalí Bukovacovi kolegové mají 25. dubna 1922 v deset hodin dopoledne dostavit do kanceláře rektora akademie, aby společně pronesli smuteční projev k úmrtí profesora Bukovace. Z tohoto setkání je dodnes zachována prezenční listina. Z podpisů, které lze rozeznat, byli přítomni například profesoři Maxmilián Pirner, Vojtěch Hynais, Max Švabinský, August Brömse nebo František Thiele.¹⁸⁸

Po smrti profesora Bukovace v roce 1922 vyšel v dobovém deníku *Rovnost* článek, jež hodnotil úroveň Bukovacových žáků. Článek uvádí: „*Malují hromadu tuze krásných a uhlazených věcí a je na nich vidět zhoubný vliv konzervativního profesora.*“¹⁸⁹

¹⁸⁶ Archiv AVU v Praze, fond: : Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1916/31, dopis Bukovace z roku 1916.

¹⁸⁷ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1922/36, list rektora Akademie o úmrtí Vlaho Bukovace.

¹⁸⁸ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac † 23. IV 1922, 1922/38 prezenze účastníků smutečního projevu.

¹⁸⁹ Rakušanová (pozn. 22), s. 190 - 191.

6. Umělcovo dílo

Bukovac se projevil jako talentovaný umělec již v útlém věku. Z počátku své malířské kariéry byl především autodidakt. Přibližně v polovině sedmdesátých let 19. století, kdy umělec nebyl ještě malířsky vzdělaný, namaloval Vlaho Bukovac během pobytu v Limě pravděpodobně jeden z prvních portrétů. Jednalo se o portrét peruánského prezidenta, kterému byl obraz také předán.¹⁹⁰

6.1. Tvorba Vlaho Bukovace do jeho příjezdu do Prahy

Následně pobýval Bukovac San Francisku, kde získal základy malířského vzdělání a pokračoval v malbě portrétů. Jedním z prvních portrétů, které Bukovac v San Francisku namaloval, byl portrét poštovního ředitele Barringtona¹⁹¹, který byl současně i Bukovacovým prvním mecenášem¹⁹². V sedmdesátých letech 19. století namaloval portréty obchodníka Isaaca Lustiga a jeho choti. Bukovac práci odvedl tak kvalitně a precizně, že si rázem u něho začali objednávat portréty i Lustigovi přátelé.¹⁹³

Jak bylo uvedeno, Bukovacovo pařížské období začalo rokem 1877. Bukovac na sebe v Paříži upozornil, již během prvního roku studia u malíře Alexadra Cabanela, když v roce 1878 vystavoval na pařížském Salonu svůj obraz *Černohorky při obraně*. Jak uvádí Lubomír Sršeň: „*Takřka přes noc se stal známým a vyhledávaným umělcem.*“ Až do odchodu z Paříže v roce 1893 se nepřetržitě každý rok úspěšně účastnil Salonů s charakteristickým žánrem bránící se Černohorky.¹⁹⁴ O Bukovacově talentu svědčí i řada ocenění, například roku 1883 získal za svůj obraz *Černohorka při dostaveníčku* na výstavě v Nice zlatou medaili a za obraz *Kristus mezi dětmi*

¹⁹⁰ Šimon (pozn. 7), s. 15.

¹⁹¹ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

¹⁹² Vlaho Bukovac (pozn. 3), s. 12.

¹⁹³ Katalog souborné výstavy (pozn. 12), s. 3.

¹⁹⁴ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

se 42 figurami v životní velikosti dostal na pařížském Salonu čestné uznání. Jak uvádí dobový tisk (časopis *Světazor* z 31. 3. 1893), toto dílo bylo vystaveno v Londýně právě v březnu 1893, kde budilo velikou pozornost.¹⁹⁵

V roce 1881 navštívil Bukovac rodný Cavtat. Výsledkem této návštěvy bylo více než třicet portrétů významných osobností z oblasti okolo Dubrovníka. Během návštěvy namaloval rovněž dva protějškové obrazy svých sester, Gjorgju a Anu. *Portrét Any Faggioniové*¹⁹⁶ [3], starší sestry ve žlutých šatech, který se dnes nachází v galerii v Dubrovníku, byl označován přívlastkem „velkolepý“. Naproti tomu protějškový obraz druhé sestry¹⁹⁷ [4] Vlaha Bukovace, tehdy čtrnáctileté Gjorgje, byl považován až do roku 2010 za ztracený. Poslední zmínka uváděla, že se obraz nacházel v majetku rodiny v Praze. Obraz se objevil v roce 2010 na trhu s uměním.¹⁹⁸

Bukovac se dokázal stát během svého pařížského období respektovaným salónním umělcem, sbíral ceny, obdiv i slávu. Na Salonu v Paříži vystavoval například tyto obrazy: *Mladá Černoorka*, *Ivka*, *malá Hercegovka*, *Velká Iza*, *Dafnis a Chloe*, *Důvěrné sdělení*, *Nad krále šťastnější* či velké pozornosti se těšící obraz *Aurora umírající v náručí dne*, který vystavil na Salonu v roce 1889.¹⁹⁹ Jeho obrazy byly kupovány do slavných sbírek. Nejvýznamnější evropští panovníci ho žádali o namalování podobizen.²⁰⁰ Maloval oficiální *Portréty Františka Josefa I.*, *Portrét srbského krále Alexandra I.*, *chorvatského panovníka Petra Karadjordjeviče* či *černoorského knížete Nikolu*.²⁰¹ Za *Podobizny krále Milana a královny Natalie* získal

¹⁹⁵ Naše vyobrazení (pozn. 57), s. 240.

¹⁹⁶ Vlaho Bukovac, *Portrét Any Faggioniové*, 1881, olej na plátně, 59x50 cm, Umjetnička galerija, Dubrovnik, inv. č. 824.

¹⁹⁷ Vlaho Bukovac, *Portrét malířovy sestry Gjorgje*, 1881, olej na plátně, 61x52 cm, soukromá sbírka.

¹⁹⁸ Skřivánek (pozn. 2), s. 24 - 25.

¹⁹⁹ Toman (pozn. 28), s. 115.

²⁰⁰ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

²⁰¹ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

Takovský řád.²⁰² Bukovac vytvořil i mnoho podobizen, například již zmíněné *Podobizny šl. Miletičové* a Bukovacova mecenáše *biskupa Strossmayera*.²⁰³

Vlaho Bukovac namaloval v roce 1883 *Portrét Pierra Gussmana*²⁰⁴ [5], který je v majetku Národní galerie v Praze. Jedná se o plátno menších rozměrů, na kterém je vyobrazen muž v bílém plášti a v bílé pokrývce hlavy. Obdobně jako u ostatních, i tento Bukovacův portrét namalovaný v Paříži dosahuje vysokých kvalit. Obraz je příklad malířského stylu, který v tu dobu malíř na svých obrazech uplatňoval.

Mezi Bukovacovy významné práce je řazen *Portrét biskupa Strossmyaera*. Plasticky namalovaná velebná postava kněze-vlastence, která je oděna do červeného vroubeného taláru, který se odráží od temnočerveného pozadí.²⁰⁵ Portrét biskupa Josipa Juraje Strossmayera byl uveřejněn i v českém periodiku *Světozor* v březnu 1893, jak již bylo vysvětleno výše, především z politicko-národnostních důvodů. Téhož roku v prosinci byl ve stejném časopise uveřejněn ještě druhý Bukovacův obraz *Mladá patricijka*²⁰⁶ [6], který Bukovac namaloval v roce 1890 v Paříži²⁰⁷.

Dle Marie Rakušanové byly reprodukce Bukovacových obrazů pro stránky uměleckých časopisů naprosto ideální. Nejlépe vyhovovaly malby krásných žen zasazených do antického rámce, právě jako v případě již zmíněného obrazu *Mladá patricijka*. Jedná se o postavu ženy v bílých šatech s vějířem z pavích per, namalovanou vsedě na sofa v plenéru.²⁰⁸ Dle Rakušanové Bukovac „nedodával výjevu pouze sentimentální rozměr,

²⁰² Toman (pozn. 28), s. 115.

²⁰³ Ibidem, s. 115.

²⁰⁴ Vlaho Bukovac, *Portrét Pierra Gussmana*, 1883, olej na plátně, 41x33 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 4570.

²⁰⁵ Ibidem, s. 240.

²⁰⁶ Vlaho Bukovac, *Mladá patricijka*, 1890, olej na plátně, 131x97 cm, Moderna galerija, Záhřeb, inv. č. MG 293.

²⁰⁷ Sršeň (pozn. 72), s. 177.

²⁰⁸ Ibidem, s. 177.

ale povznášel ho také na vyšší úroveň malby, mající ambice historické, archeologické věrnosti.“²⁰⁹ Obrazy s náměty z antického Řecka a Říma byly velmi oblíbené v evropském salonním malířství. Nejlépe se v tomto oboru dařilo anglickým malířům Siru Lawrenci Alma-Tademu a Fredericku Lordu Leightonu. Bukovac, který v mládí strávil nějaký čas v Anglii a během života ji častokrát navštěvoval, byl velmi dobře obeznámen s Alma-Tademovou tvorbou. Právě na obraze *Mladá patricijka* je vidět vliv Angličana Alma-Tadema. Díky atraktivitě této malby získal Bukovac další zakázky s tematikou žen v antikizujícím rámci²¹⁰, například *Portrét ženy v antické tóze*²¹¹[7].

Dále je vhodné připomenout plátno z roku 1882, *Velká Iza*, za které Bukovac sklídl na Salonu velký úspěch. Jedná se o akt pařížské prostitutky. Tento obraz byl ve své době velmi skandální, přesto byl prodán za vysokou cenu do Anglie a umělci přinesl takovou reklamu, že ještě téhož roku získal zakázku na *Portrét královny Natálie*. Bukovac královnu Natálii portrétoval v Bělehradě a zobrazil ji jako cudnou reprezentantku svého stavu.²¹²

Mezi lety 1884 až 1885, za doby své největší popularity, vytvořil Bukovac během pobytu v Dalmácii asi 140 portrétů. Jedná se například o *Portrét Duje Karamana*²¹³[8], *Portrét Frana Bollaniho*²¹⁴[9], *Portrét Elisy Michieliové Vittutiové*²¹⁵[10], *Portrét Diny Škaricy Katalinićové*²¹⁶[11], *Portrét*

²⁰⁹ Rakušanová (pozn. 22), s. 289.

²¹⁰ Ibidem, s. 289 – 290.

²¹¹ Vlaho Bukovac, *Portrét ženy v antické tóze*, kolem 1910, olej na plátně, 85x44 cm, NPÚ Ústí nad Labem.

²¹² Šimom (pozn. 7), s. 15.

²¹³ Vlaho Bukovac, *Portrét Duje Karamana*, 1884, olej na plátně, 105x68 cm, soukromá sbírka.

²¹⁴ Vlaho Bukovac, *Portrét Frana Bollaniho*, 1884, olej na plátně, 100x75 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 23/91.

²¹⁵ Vlaho Bukovac, *Portrét Elisy Michieliové Vittutiové*, 1885, olej na plátně, 66x56 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 22/51.

²¹⁶ Vlaho Bukovac, *Portrét Diny Škaricy Katalinićové*, 1885, olej na plátně, 66x55cm, soukromá sbírka.

Any Marićové²¹⁷[12] či o obraz *Mladý houslista*²¹⁸[13] nebo *Děti z rodiny Katalinićových*²¹⁹[14].

V osmdesátých letech 19. století pracoval na řadě úspěšných zakázek zejména v Paříži.²²⁰ V roce 1888 se na pozvání bohatého anglického sběratele Foxe dostal do salonů aristokratické společnosti v Anglii²²¹, kde se stal velmi žádaným portrétistou.²²² V Anglii vystavoval především u bratří Vicarsů v Londýně.²²³

Zhruba deset let po příjezdu do Paříže, kdy již měl určitou uměleckou reputaci, si Bukovac pronajal zahradu na Buttes de Montmarte v Paříži, na které si vybudoval ateliér. Bukovac svůj ateliér několikrát namaloval. Zahradu s ateliérem maloval v různých ročních obdobích, což dokládají dvě malby, obě přibližně z roku 1888, *Umělcův pavilon (Zima)*²²⁴[15] a *Umělcův pavilon (Jaro)*²²⁵[16]. Obě jsou typickou ukázkou Bukovacovy malby v plenéru.

Je nesporné, že Bukovacovo působení v Paříži patřilo k vrcholu jeho tvorby. Jiří Kotalík ve svém článku „Vlaho Bukovac po létech v Praze“ uvedl: „Představoval typického bravurního kreslíře a zručného koloristu, který se ve svých obrazech pokoušel o jemnou korekci a inovaci akademického realismu akcentem na výraznější barevnou škálu a důrazem na malbu v plenéru.“²²⁶ Bukovac z počátku maloval národopisné

²¹⁷ Vlaho Bukovac, *Portrét Any Marićové*, 1885, olej na plátně, 46x34 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 14/34.

²¹⁸ Vlaho Bukovac, *Mladý houslista*, 1885, olej na plátně, 44x32cm, Galerija umjetnina, Split, inv. č. 38/132.

²¹⁹ Vlaho Bukovac, *Děti z rodiny Katalinićových*, 1885, olej na plátně, 84x120cm, Muzej suvremene umjetnosti, Záhřeb.

²²⁰ Šimom (pozn. 7), s. 15.

²²¹ Ibidem, s. 15.

²²² Sršeň (pozn. 72), s. 176.

²²³ Burian (pozn. 8), s. 10.

²²⁴ Vlaho Bukovac, *Umělcův pavilon (Zima)*, kolem 1888, olej na plátně, 41x33 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 571.

²²⁵ Vlaho Bukovac, *Umělcův pavilon (Jaro)*, kolem 1888, olej na plátně, 42x34 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 568.

²²⁶ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

žánry s aktuálním politickým podtextem. Poté na svých plátnech zobrazoval klasická salonní témata, až se nakonec dostal k portrétování. Za svou portrétní činnost byl oceněn cenami na mnoha mezinárodních přehlídkách, jako například medailemi ze Světové výstavě v Paříži z roku 1900, z Výstavy Uherského milénia v Pešti z roku 1897 nebo medailí z Jihoslovanské výstavy v Paříži z roku 1919.²²⁷ Jiří Kotalík ve svém článku také zhodnotil malířův rukopis v komparaci s rukopisem malíře Ženiška. Bukovacův rukopis byl hodnocen jako progresivnější.²²⁸

V roce 1894, rok po návratu z Paříže do vlasti, vytvořil Vlaho Bukovac na rozměrném plátně patrně jeho nejznámější patrioticky laděnou alegorii, která byla inspirována postavou slavného dalmatského básníka období baroka. Jedná se o tzv. *Gundulićův sen*.²²⁹ V Chorvatsku se Bukovac nevěnoval pouze své tvorbě, ale i rozvoji a propagaci chorvatského malířství v Evropě.²³⁰ Bukovac mimo jiné v této době namaloval oponu²³¹[17] pro novou budovu divadla (dnes chorvatské Národní divadlo²³²[18]). Bukovac v té době namaloval i slavný obraz *Alegorie malířství*²³³[19] se silným symbolickým zabarvením.²³⁴

V roce 1902, z důvodu zmíněných již výše, odešel Bukovac do Vídně. Bukovac často portrétoval členy své rodiny. Například obraz *Portrét otce II*²³⁵[20], namalovaný okolo roku 1900, či o něco atmosférou volnější obraz *Otec v ateliéru*²³⁶[21]. Tento obraz namalovaný v roce 1897 zobrazuje

²²⁷ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

²²⁸ Ibidem, s. 4.

²²⁹ Dobrinčicová (pozn. 6), s. 41.

²³⁰ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

²³¹ Vlaho Bukovac, *Opona Národního divadla v Chorvatsku*, Záhřeb, Chorvatsko.

²³² Záhřeb, Interiér chorvatského Národního divadla s oponou.

²³³ Vlaho Bukovac, *Alegorie malířství*, 1897, olej na plátně, 150x238cm, Galerija Bukovac Cavtat, inv.č. 446.

²³⁴ Burian (pozn. 8), s. 10.

²³⁵ Vlaho Bukovac, *Portrét Otce II*, kolem 1900, 47x36 cm, Galerije Bukovac, Cavtat, inv. č. 535.

²³⁶ Vlaho Bukovac, *Otec v ateliéru*, 1897, olej na plátně, 40x27cm, Umjetnička galerija BiH, Sarajevo, inv.č. 0705.

starého pána, který polehává na sofa a čte si, jedná se o velmi familiární scénu.

6.2. Umělcova tvorba mezi lety 1903 - 1922

Z pohledu českého výtvarného prostředí bylo nejvýznamnější období mezi léty 1903 až 1922, které Bukovac strávil v Praze jako pedagog. V roce 1903 se Bukovac velmi dobře zapsal u českého publika na již zmíněné výstavě hrvatských umělců. Bukovac byl překvapením pro širší obecnost, které se rádo dívalo na obrazy malované zdravým realismem, radostným pojetím a svěží barevností. Na výstavě byl vystaven například diptych *Ikaros, Kající Magdalena*²³⁷[22] či *Klythia*.²³⁸

Přestože je dodnes v českém prostředí Bukovac považován spíše za pedagoga, než za činného umělce, tak během svého působení v Praze namaloval řadu děl, například známý triptych *Očistce*²³⁹[23], *Pekla*²⁴⁰[24] a *Ráje*²⁴¹[25] podle Danteovy Božské komedie. Dále v Praze namaloval „*Ikara*“ a v posledních letech svého života maloval „*vidiny*“, do kterých promítal postavy krásných žen.²⁴²

Pravděpodobně z počátku Bukovacova působení v Praze pochází obraz z majetku Moderní galerie v Hradci Králové *Plačící*²⁴³[26]. Toto nesignované plátno má na zadní straně obrazu poznámku, kterou napsala a podepsala Bukovacova dcera Ivanka. Na rubové straně obrazu stojí: „*Toto dílo jest prací mého zesnulého otce prof. Vlaha Bukovace*“, podepsána Ivanka Bukovacová v Praze v listopadu 1941. Dále je tam připevněn

²³⁷ Vlaho Bukovac, *Magdalena*, 1898, olej na plátně, 138x53 cm, Moderna galerija, Záhřeb, MG 3891.

²³⁸ Lambertin (pozn. 13), s. 14.

²³⁹ Vlaho Bukovac, *Dante a zástup slepých (V očistci)*, kolem 1903, olej na plátně, 148x112 cm, inv. č. 434.

²⁴⁰ Vlaho Bukovac, *Dante v Pekle*, kolem 1903, olej na plátně, 148x112cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 433.

²⁴¹ Vlaho Bukovac, *Dante v Ráji*, kolem 1903, olej na plátně, 53x90 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 588.

²⁴² Toman (pozn. 28), s. 115.

²⁴³ Vlaho Bukovac, *Plačící*, nedatováno, olej na plátně, 51 x 34 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové, inv. č. O 1166.

lístek, který popisuje rozhovor s Ivankou Bukovacovou z 25. dubna 1945. „Dle výpovědi pí Ivanky Bukovacové-Javorské, představuje obraz stojícího sv. Ivana, jak se sklání k matce Ježíšovy Marii, která v pokleku plna bolesti čeká pod křížem svého syna. Mezi těmito postavami směrem vpravo ke kříži je třetí postava buď Marie Magdalena neb úředník. Malba sama je z jednoho období Bukovacova a sice z toho, kdy používal k vybudování obrazu analytické metody vlastní neoimpresionistům, vzdálenou malbu Seuratovy techniky.“

Dle inventárních údajů Galerie moderního umění v Hradci Králové mají v jejich sbírkách být dva Bukovacovy obrazy. Toto je chybný údaj. Po důkladném probádání bylo zjištěno, že údajný druhý Bukovacův obraz je chybně připisován Vlaho Bukovacovi, neboť autorem obrazu *Cikánský tábor*²⁴⁴[27] je Bukovacova dcera Ivanka Bukovacová. K tomuto závěru bylo dospěno detailním zkoumáním signatury v pravém dolním rohu obrazu. Obraz je signován Ivanka Bukovac Praha 1941.

V roce 1905 namaloval Bukovac obraz *Divan*²⁴⁵[28]. Na obraze je čtoucí mladá žena a děvčátko, které si vedle ní hraje s panenkou. Obě postavy jsou umístěné v krásném interiéru. Obraz představuje pěknou ukázkou toho, jak dokázal umělec skloubit své malířské dovednosti a jeho vnímání okamžiku.²⁴⁶

V majetku Národní galerie v Praze se nacházejí dvě plátna z roku 1909. První obraz znázorňuje stojícího chlapce na balkóně, kterému u nohou leží míč. Tento obraz se velmi blíží pointilistické technice. Malíř použil světlé barvy, které pomocí drobných čárek nanasl na plátno.

²⁴⁴ Ivanka Bukovacová, *Cikánský tábor*, 1941, olej na plátně, 50 x 64 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové, inv. č. O 741.

²⁴⁵ Vlaho Bukovac, *Divan*, 1915, olej na plátně, 150x200cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 97/286.

²⁴⁶ Haló noviny (pozn. 123)

Bukovac stejně jako jeho kolegové z Akademie, například Vojtěch Hynais a František Ženíšek, maloval portréty soudobé buržoazie, za což byl tehdejším tiskem silně kritizován, viz výše uvedený článek z roku 1907²⁴⁷. V případě Vlaha Bukovace se jednalo například o dva protějškové obrazy, *Podobizna pana Kreimla*²⁴⁸[29] a *Podobizna paní Kreimlové*²⁴⁹[30], které jsou v současné době v majetku Národní galerie v Praze. Protějškové obrazy jsou standardním dílem umělce. Bukovac je dodnes považován za portrétního virtuóza a tak i oba obrazy mají vysokou umělecko-historickou úroveň.

Ve stejném roce, ale v jiném článku, byla Bukovacova tvorba oceňována za to, že nebyl spoután teoriemi a programovými hesly. Umělec si vytvořil vlastní styl odpoutaný od akademických tradic a pouček. Vytvořil si vlastní techniku i barevnou paletu, která obsahovala barvy jásavé, vibrující, mihotavé, měnivé a průsvitně zářivé. Autor článku Lambertin řadí umělce, až skoro k umělcům moderním (k moderním té doby).²⁵⁰

6.2.1. Výmalba Grégrova sálu v Obecním domě

Mezi lety 1911 až 1914 pomohl Bukovac z čirého přátelství svému příteli, nemocnému malíři Františku Ženíškovi. Namaloval za něho tři rozměrné nástěnné a stropní alegorické malby podle Ženíškových skic pro Grégrův sál²⁵¹[31] v nové budově Obecního domu v Praze. Ženíšek nemohl sál vymalovat, protože ho postihla mozková mrtvice.²⁵²

K výzdobě, takto významné, stylové a v této době již velmi konzervativní budově, byly povolány tehdejší špičky malířského

²⁴⁷ Lambertin (pozn. 13), s. 9 - 16.

²⁴⁸ Vlaho Bukovac, *Podobizna pana Kreimla*, 1914, olej na plátně, 76 x 85 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 6106.

²⁴⁹ Vlaho Bukovac, *Podobizna paní Kreimlové*, 1914, olej na plátně, 76x58 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 6107.

²⁵⁰ Lambertin (pozn. 13), s. 14.

²⁵¹ Praha, *Grégrův sál* v Obecním domě v Praze.

²⁵² Hůlová (pozn. 163), s. 1.

oboru. Grégrův sál je rozlehlý sál ve tvaru obdélníku. Je pojmenovaný po významném českém politikovi 19. století, dr. Juliu Grégrovi²⁵³. Původně byl určen jako besední a pro společenské zábavy, proto je v sále zvýšené pódium a galerie pro hudebníky.²⁵⁴ Výzdoba Grégrova sálu připadla na Františka Ženíška, který umělecky patřil ke starší škole umělců tzv. generaci Národního divadla.

V této době však již vážně nemocný Ženíšek stihl vytvořit jen studie malého formátu, určené pro monumentální nástěnný triptych²⁵⁵ [32][33] a tři nástěnné stropní malby. Kresby k nástěnnému triptychu byly předány Ženíškem dozorčí komisi pro stavbu Obecního domu před datem 15. října 1910. Definitivní skici byly poté schváleny 23. prosince 1911.²⁵⁶ Ženíšek již nezvládl realizovat rozměrné olejomalby.²⁵⁷

Jiří Kotalík uvádí, že Bukovac tuto práci v Grégrově sále udělal pro svého přítele v nouzi naprosto nezištně, bez nároku na honorář či spoluautorství.²⁵⁸ Bukovace pojilo s Ženíškem dlouholeté přátelství, které započalo již v době, kdy se i s Vojtěchem Hynaisem spřátelili v Paříži. Toto přátelství se opět oživilo po Bukovacově příjezdu do Prahy.²⁵⁹ Podle článku Patrika Šimona *Z vernisážníku Patrika Šimona*, podepsal Bukovac malby v Grégrově sále Ženíškovým jménem s velkým sebezapřením. V periodiku *Naše rodina* jsou však citace Bukovace a Ženíška, které uvádějí, že Bukovac malby za přítele udělal rád, jak dokládají citace: „*Když práci dokončil, zanesl nemocnému Ženíškovi celý honorář, 'Vezmi si aspoň půlku, moje skici, tvoje práce,' nabízel mu Ženíšek.*

²⁵³ Dr. Julius Grégr (1831–1896) byl spoluzakladatel mladočeské strany a zakladatel Národních listů. Václav Mikule, *Obecní dům hlavního města Prahy*, Praha 2001, s. 244

²⁵⁴ Ibidem, s. 244.

²⁵⁵ *Nástěnný triptych - levá část, Grégrův sál, Obecní dům v Praze. - Nástěnný triptych - pravá část, Grégrův sál, Obecní dům v Praze.*

²⁵⁶ Mikule (pozn. 244), s. 244.

²⁵⁷ Dobrinčicová (pozn. 6), s. 41.

²⁵⁸ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

²⁵⁹ Dobrinčicová (pozn. 6), s. 41.

Bukovac se usmál: „Františku, pracoval jsem pro spásu své duše a tvého těla. Já jsem dostal zapláceno výtečně, a ani ty jsi nedopadl špatně“.²⁶⁰ Jiří Kotalík ve svém článku „Vlaho Bukovac po létech v Praze“ chybně uvádí, že šlo o výzdobu Sladkovského sálu Obecního domu, jednoznačně se jednalo o výzdobu sálu Grégrova.²⁶¹

Téma maleb v Grégrově sále vycházelo z Ženíškových předešlých zkušeností s výzdobou Národního divadla. Hlavní téma nástěnných maleb *Píseň milostná*²⁶²[34], *válečná*²⁶³[35] a *pohřební*²⁶⁴[36] byl motiv oblíbený v 19. století. Jak popisuje Jaroslava Dobrinčicová ve svém článku „Bukovac zapomenutý“, Ženíškovi se na těchto nástěnných malbách podařilo rozvést hrdinský epos podle všech pravidel: „*Provádí svého hrdinu zásadními okamžiky jeho životního nástupu (milostná scéna), hlavního životního úkolu (bitevní scéna) i slavného závěru jeho pouti (hold padlému hrdinovi)*“²⁶⁵. Na nástropním triptychu se nachází další oblíbený motiv, alegorie. Je zde například *Alegorie Život*²⁶⁶[37] a *Smrt*²⁶⁷[38], ženské figury, které mají odpovídající atributy. U obou sérií nástěnných maleb se jedná o typický příklad akademické kompozice, která byla blízká Františku Ženíškovi i Vlahu Bukovacovi.

Při malbě těchto nástěnných maleb se Vlaho Bukovac osvědčil jako velmi schopný mistr monumentálních rozměrů. To dokázal nejen v Obecním domě, ale i v Chorvatsku. V době,

²⁶⁰ Hůlová (pozn. 163), s. 1.

²⁶¹ Šimon (pozn. 7), s. 15.

²⁶² František Ženíšek – Vlaho Bukovac, *Píseň milostná*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze.

²⁶³ František Ženíšek – Vlaho Bukovac, *Píseň válečná*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze.

²⁶⁴ František Ženíšek – Vlaho Bukovac, *Píseň pohřební*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze.

²⁶⁵ Dobrinčicová (pozn. 6), s. 41.

²⁶⁶ František Ženíšek – Vlaho Bukovac, *Alegorie Život*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze.

²⁶⁷ František Ženíšek – Vlaho Bukovac, *Alegorie Smrt*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze.

kdy za Ženíška maloval Grégrův sál, pracoval Bukovac i na dekorativní kompozici pro univerzitní knihovnu v Záhřebu. Téma kompozic, malovaných v letech 1912 až 1913, je *Rozkvět chorvatské kultury*.

Bukovacův přínos při výzdobě Grégrova sálu²⁶⁸ byl především v technickém provedení malby. Při malbě byl Bukovac vázán Ženíškovým návrhem, který Bukovac co nejpřesněji dodržoval, i přesto jsou na díle rozeznatelné stopy Bukovacova stylu. Při technickém provedení malby Bukovac experimentoval s moderním výtvarným výrazem 19. století. Malíř na nástropní malbě použil velmi světlou paletu barev a jeho novou techniku uvolněných tahů štětcem na hrubém plátně. Dle Jaroslavy Dobrončicové nebyl takový postup určen pro konečné provedení zakázky, ale výsledný efekt byl o krok dále od předlohy.²⁶⁹

6.2.2. Umělcova tvorba mezi lety 1914-1922

V roce 1915, krátce po otevření Rubešovy galerie, zapůjčil na výstavu do výlohy Bukovac obraz aktu. Tento obraz sice nezůstal bez povšimnutí, zastavovaly se u něho davy kolemjdoucích, ale rozhodně nepůsobil pobouření jako plátna mladých umělců té doby. Bukovac akt namaloval pomocí postupů, které byly využívány francouzskými malíři salonního akademismu. Tyto zobrazovací postupy při ztvárnění nahého těla

²⁶⁸ Tento sál je velmi významný i z pohledu dějin Československého státu. Dne 6. ledna 1918 se právě v Bukovacem vymalovaném Grégrově sále sešli tehdejší čeští poslanci Vídeňské říšské rady a zemských sněmů historických zemí Českého království a sestavili zde prohlášení, které je dnes známo jako tzv. Tříkrálová deklarace. Špičky tehdejšího politického života zde poprvé oficiálně vyjádřily požadavky na uznání vzniku svrchovaného, demokratického a sociálně spravedlivého československého státu. Obecní dům křižovatka dějin, *Leták Obecní dům v Praze 1912 - 2012*. Téhož roku pak byl 13. července v Grégrově sále ustaven Národní výbor československý. Později roku 1918 byl v Obecním domě vydán zákon o zřízení samostatného československého státu, koncipovaný Aloisem Rašínem v noci z 27. na 28. října. Předsednictvo Národního výboru přijalo zákon 28. října 1918 po šesté hodině večerní v Grégrově sále. Jan Jungman, *Obecní dům v Praze: historie a rekonstrukce*, Praha 1997, s. 113 - 116, cit. s. 115.

²⁶⁹ Dobrončicová (pozn. 6), s. 41 - 42.

byly pražskému publiku známy díky výročním výstavám Krasoumné jednoty.²⁷⁰

Bukovac v roce 1915 namaloval *Dětský portrét*²⁷¹ [39], který je v současné době v majetku Židovského muzea v Praze. Jedná se o portrét sedící dívky, která v náručí drží panenku. Malíř zde použil pro něj typické barvy, prosvětlenou růžovou barvu. Pozadí obrazu je malováno obdobně jako například pozadí na obraze *Divan*. Na podobném pozadí je na obraze *Portrét dcery Jelicy*²⁷² [40] z roku 1915 vyobrazena jeho dcera. Obraz je v majetku Národní galerie v Praze. Na obraze je namalována sedící Jelica, které se dívá směrem ven. V levém horním rohu, vedle hlavy Jelicy je vyobrazena váza. Portrét patří k průměrnějším dílům Vlaha Bukovace.

Rok před svou smrtí namaloval Vlaha Bukovac v Praze obraz *Céres*²⁷³ [41]. Obraz se objevil v listopadu 2010 na aukčním trhu, kde byl prodán za 550 000 Kč soukromému sběrateli.

V roce 1918 vyšel v časopise *Český svět* článek, který uvedl, že Bukovacova zásluha pro rozvoj Akademie umění v Praze byla především v tom, že se na Akademii přestalo malířství zakládat na konturách a plochách, ale nově se začalo používat harmonie barev, světla a stínu.²⁷⁴ Českým výtvarným uměním je Bukovac vnímán především jako pedagog několika generací umělců. Jeho pražská tvorba byla v článku Lubomíra Sršně „Výstava Vlaha Bukovace V Národním muzeu“ posuzována jako: „*tvorba poznamenaná rysy opožděného impresionismu a pointilismu, která je hodnocena, buď se zdvořilou*

²⁷⁰ Rakušanová (pozn. 22), s. 245.

²⁷¹ Vlaha Bukovac, *Dětský portrét*, 1915, olej na plátně, 70 x 54 cm, Židovské muzeum v Praze, inv. č. ŽMP 097.270.

²⁷² Vlaha Bukovac, *Portrét dcery Jelicy*, 1915, olej na plátně, 50 x 40 cm. Národní galerie v Praze.

²⁷³ Vlaha Bukovac, *Céres*, 1921, olej na malířské lepence, 44x39,5 cm, soukromá sbírka.

²⁷⁴ Svobodné slovo (pozn. 133)

zdrženlivostí, nebo otevřeněji jako příliš tradiční, vývojem překonaná."²⁷⁵

Petr Burian v jiném článku ze stejné doby jako předešlý text shrnuje tvorbu především jako poplatnou tehdejší době a vývoji umění konce 19. a počátku 20. století. Burian zařazuje Bukovacův počátečný styl k akademismu bez agresivních forem s jasným dodržováním melodické čáry tvarů a v opatrném používání barev.

A stejně jako Lubomír Sršeň, tak i Petr Burian se shodují, že postupně realistický způsob malby mizí a je nahrazován malbou v plenéru, kde se postupně objevují impresionistické zkušenosti, které přes realistické malířství přechází až k pointilismu.²⁷⁶

6.3. Reflexe díla Vlaha Bukovace v Čechách

Z popudu malíře Jana Dědiny²⁷⁷ byla Roku 1925 uspořádána v Praze v Domě umělců posmrtná výstava, která prezentovala 178 Bukovacových prací.²⁷⁸ To bylo také naposledy až do roku 2000, kdy mělo pražské publikum možnost vidět komplexnější výstavu Vlaha Bukovace. Malířovo jméno fakticky upadlo v zapomnění.²⁷⁹

Jen malým připomenutím umělcova odkazu byla výstava konaná v Hradci Králové v roce 1930. Výstava v Městském průmyslovém muzeu v Hradci Králové, která trvala od 19. ledna do 16. února 1930, byla prezentací tří významných profesorů pražské Akademie výtvarných umění. Vedle pláten Bukovacových, zde byla představena i práce Maxe Pirnera a Jana Preislera. Výstava mohla být uspořádána především díky panu L. Strassovi, obchodníku z nedalekého města Náchod, který byl již od roku

²⁷⁵ Sršeň (pozn. 72), s. 176.

²⁷⁶ Burian (pozn. 8), s. 10.

²⁷⁷ Nová encyklopedie (pozn. 25), s. 96.

²⁷⁸ Katalog souborné výstavy (pozn. 15), s. 3.

²⁷⁹ Kotalík (pozn. 9), s. 4.

1912 sběratelem umění a na tuto výstavu zapůjčil okolo 100 uměleckých děl²⁸⁰. Na této výstavě bylo představeno 13 Bukovacových obrazů a kreseb, z toho jeden olej byl v majetku pana továrníka Bondyho z České Skalice a také zde byla vystavena *Podobizna prof. Vlaha Bukovace*, kterou namalovala malířova dcera Ivanka.²⁸¹

Ještě o něco menším připomenutím Bukovacova díla byla za velmi dlouhý čas výstava, kterou pořádala Národní galerie v roce 1989 v Anežském klášteře. Jednalo se o výstavu Jugoslávské umění XX. století ve sbírkách Národní galerie v Praze. Byla to již v pořadí třetí tzv. pracovní výstava v rámci příprav stále expozice evropského umění ve Veletržním paláci. Na této výstavě byly vystaveny dva Bukovacovy oleje. Spolu s Bukovacem zde byla vystavena díla například Josipa Plečnika či Riharda Jakopiče.²⁸²

Další významnou výstavou malíře, která se uskutečnila po dlouhých sedmdesáti letech, byla výstava uspořádána chorvatskými kurátory v Praze v roce 2000, a kterou hostilo Národní muzeum. Co do počtu obrazů se jednalo asi o poloviční rozsah oproti výstavě z roku 1925. Tato výstava zmapovala umělcovu tvorbu od konce 70. let až po jeho poslední práce z prvních let dvacátých.²⁸³ Autor této výstavy, Igor Zidić, se pokusil o určitou rehabilitaci umělcových kvalit právě touto výstavou. Lubomír Sršeň v článku „Výstava Vlaha Bukovace v Praze“ uvádí, že Zidić dal při výběru děl na výstavu přednost kvalitě před kvantitou, a tak předvedl pražskému obecenstvu „to nejlepší z Bukovace“. Předně se zaměřil na Bukovacovo pražské působení a slavnou éru jeho tvorby, zejména 80. a 90. léta 19. století. Autor vypůjčil

²⁸⁰ Katalog souborné výstavy (pozn. 15), s. 1.

²⁸¹ Ibidem, s. 8.

²⁸² Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac
† 23. IV 1922, Novinové ústřižky, V duchu dobré umělecké tradice, *Lidová demokracie*, 1989.

²⁸³ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

pro pražskou výstavu ze soukromých i veřejných sbírek z Prahy, Záhřebu, Dubrovníku i Bukovacova rodného Cavtatu pro pražskou výstavu špičková díla krajinářská, figurální a především portrétní. Jak autor článku sám uvádí: „*Díky této exkluzivní přehlídce jsme si mohli uvědomit, že v dobách své největší slávy patřil Bukovac k předním představitelům kvalitní salonní malby a spoluvytvářel onu vysokou úroveň evropského malířství.*“²⁸⁴

Česká pošta vydala dne 23. dubna 2002 na sedmnáctikorunové známce²⁸⁵ [42] Bukovacův obraz, *Divan*. Originál obrazu se nachází v galerii umění v chorvatském Splitu. Bukovac, jak již bylo zmíněno výše, obraz namaloval v roce 1905 v Praze. Rytinu známky vytvořil Václav Fajt²⁸⁶ a graficky upravil akademický malíř a grafik Jan Solpera.²⁸⁷ Znáмка je vytištěna kombinací ocelotisku a vícebarevného ofsetu.²⁸⁸ Znáмка vyšla ve společném česko-chorvatském vydání, které mělo jednotnou grafickou úpravu a dvě textové modifikace v obou zemích. Společně se známkou byl vydán i kupón s podpisem Vlaha Bukovace a jeho životopisnými údaji.²⁸⁹ Znáмки pro Česko i Chorvatsko byly vytištěny firmou Poštovní tiskárna cenin, a. s., Praha.²⁹⁰ O rok později, v roce 2003, byla na domě²⁹¹ [43][44], ve kterém v Praze Bukovac žil, odhalena pamětní deska²⁹² [45].²⁹³

²⁸⁴ Sedlák (pozn. 5), s. 12.

²⁸⁵ Česká pošta, Sedmnáctikorunová známka s obrazem *Divan* z roku 1905.

²⁸⁶ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaha Bukovac + 23. IV 1922, Novinové ústřižky, Novinka pro filatelisty, *Večerník Praha*, 2002.

²⁸⁷ Haló noviny (pozn. 123)

²⁸⁸ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaha Bukovac + 23. IV 1922, Novinové ústřižky, Ze světa známek, *Právo Praha*, 2002.

²⁸⁹ Archiv AVU v Praze, fond: Osobní spisy, karton Vlaha Bukovac + 23. IV 1922, Novinové ústřižky, Umělecká díla na známkách I, *ABC*, 2002.

²⁹⁰ Haló noviny (pozn. 125)

²⁹¹ Ulice Ovinecká v Praze, Dům, ve kterém Bukovac žil - foto 1. - Ulice Ovinecká v Praze, Dům, ve kterém Bukovac žil - foto 2.

²⁹² Pamětní deska Vlaha Bukovace na domě v ulici Ovinecká v Praze.

²⁹³ Skřivánek (pozn. 2), s. 25.

Obrazy Vlaha Bukovace se čas od času objeví na českých, ale i zahraničních aukcích. Českými aukcemi prošlo mezi lety 2000 až 2011 okolo dvaceti děl. Většinou se jedná o obrazy vzniklé během Bukovacova pobytu v Praze. Nejdražším Bukovacovým vydraženým dílem v Čechách je rané pařížské plátno *Bílá otrokyně*²⁹⁴[46] v původním zdobeném rámu, který byl roku 1866 vystaven na pařížském Salonu a v galerii Vicars v Londýně. Obraz byl prodán v roce 2011 za vyvolávací cenu 2,16 milionu korun (včetně aukční provize) na aukci Galerie Pictura na Žofíně. Pravděpodobně se jedná o plátno, které bylo vystaveno v pražské Rubešově galerii.²⁹⁵ Zatím druhým nejdražším Bukovacovým obrazem prodaným v Česku je obraz z roku 1916, *Opuštěná*. Obraz byl vydražen na aukci společnosti Dorotheum v roce 2005 za 1,7 milionu korun (včetně aukční provize). Další povedená aukce obrazu Vlaha Bukovace se uskutečnila v prosinci roku 2010, kde byl vydražen Bukovacův dívčí portrét s názvem *Děvčátko s růží* z roku 1893. Obraz, který začal být dražen na částce 184 tisíc korun, se vyšplhal až na výslednou částku 322 tisíc korun. Aukci pořádala společnost Meissner-Neumann.²⁹⁶ Cenový rekord Bukovacova díla na mezinárodních aukcích drží Bukovacův *Odpočívající akt* z roku 1887. V červnu 2006 byl v Londýně vydražen v přepočtu za 4,2 milionu korun. Jak uvádí Jan Skřivánek v článku „Vlaho Bukovac“: „*Pikantní na tomto prodeji bylo, že obraz byl zachráněn z odpadků při rekonstrukci newyorského hotelu. Majitelé hotelu obraz považovali za bezcenný, a tak jej spolu s ostatním vybavením, které dosloužilo, vyhodili.*“²⁹⁷

Díla Bukovace nejsou samozřejmě jen v českých sbírkách. Jedna z nejvýznamnějších sbírek je v Bukovacově rodném Cavtatu, kde je do dnešní doby zachován jeho dům s ateliérem,

²⁹⁴ Vlaho Bukovac, *Bílá otrokyně*, 1866, olej na plátně, 90x150 cm, soukromá sbírka.

²⁹⁵ Chmelařová, *Rekodní Hoffman a Bukovac* (pozn. 20), s. 23.

²⁹⁶ Toman (pozn. 28), s. 115.

²⁹⁷ Skřivánek (pozn. 2), s. 25.

v němž je vystaveno na 80 jeho prací. Dále se jeho obrazy nacházejí v museu Bogišićově. V Anglii se nachází Bukovacův významný obraz *Kristus přítel dítek*, za který byl v roce 1889 umělec vyznamenán na pařížském Salonu.²⁹⁸

²⁹⁸ Toman (pozn. 28), s. 115.

7. Závěr

Cílem bakalářské diplomové práce bylo shrnutí biografie Vlaha Bukovace, probádání dosud nezpracovaných materiálů z archivu Akademie výtvarných umění v Praze a zhodnocení tvorby umělce v kontextu umění dvacátého století. Nejbohatším zdrojem informací byl katalog *Vlaho Bukovac* od Igora Zidiće. V práci byla zhodnocena umělcova tvorba a pozornost byla věnována i poslední části Bukovacova života, kterou umělec strávil v Praze. Zde Bukovac působil jako pedagog na Akademii výtvarných umění. Struktura práce je proto rozčleněna na kapitoly, které se věnují životu umělce, dílu umělce a jeho působení na Akademii výtvarných umění. V rámci dokumentace děl a sběru informací o umělci bylo třeba navštívit galerie, muzea a archivy, například Národní galerii v Praze.

Vlaho Bukovac byl bravurní malíř, který prožil naplno svůj osobní i profesní život. Umělcův dobrodružný život ovlivnil i jeho dílo. Bukovac studoval v Paříži v ateliéru Alexandra Cabanela, poté krátce působil i v Anglii. Bukovac, který se opakovaně vracel do své vlasti, se velkou měrou podílel na vzniku chorvatského moderního malířství. Do Prahy byl pozván v roce 1903 a zůstal zde, až do konce svého života v roce 1922. Vlaho Bukovac na Akademii výtvarných umění působil jako řádný profesor. Během Bukovacova pedagogického působení prošlo jeho ateliérem nemalé množství umělců, kteří pak stáli u vzniku moderního českého malířství, například Bohumil Kubišta, Emil Filla či Bedřich Feigl.

Vlaho Bukovac velkou měrou přispěl k rozvoji evropské portrétní tvorby přelomu devatenáctého a dvacátého století. Už od počátku jeho tvorby patřil k jednomu z nejlepších portrétistů své doby, což dokazují i zakázky evropských panovníků a významných osobností, například *Portrét biskupa*

Josipa Juraje Strossmayera nebo *Portrét Františka Josefa I.* Bukovac maloval i alegorické a historické výjevy, žánry a krajiny, nicméně v portrétní tvorbě dosahoval nejlepších výsledků. Důkazem jeho famózních portrétů mohou být i dva protějškové obrazy *Podobizna paní Kreimlové* a *Podobizna pana Kreimla*, které vlastní Národní galerie v Praze.

Bukovacův výtvarný styl prošel během jeho kariéry významným vývojem. Zpočátku maloval realisticky, ale následně se přes impresionismus přiblížil až k pointilismu. Bukovacova tvorba je dodnes ceněna nejen pro jeho kresbu, ale i pro velmi obratné koloristické umění. Bukovac používal specifickou barevnou škálu (modré, oranžové, fialové) a originální nanášení barvy na plátno. Malíř barvu nanášel v drobných barevných skvrnkách, které vytvořily pro Bukovace typické světelné účinky. Svou originální nenapodobitelnou technikou nanášení barvy na plátno se nejvíce přiblížil modernímu malířství. Tím, že Bukovac nanášel barvu na plátno zejména v drobných skvrnách, ho nelze považovat za typického pointilistu, nerespektoval principy definované tímto stylem. U Bukovace šlo spíše o podobnost formy s pointilismem, než o sdílení východisek s pointilisty Paulem Signackem či Georgem Seuratem.

Bukovacova malba dosahovala různých kvalit, což bylo způsobeno i velkým množstvím zakázek, které umělec měl. Díla nižší umělecké kvality, však bez problému překryjí Bukovacovy famózní portréty, kterými se Bukovac zapsal do evropského malířství.

Další bádání a rozbor děl malíře Vlaha Bukovace i jeho dcer Jelicy a Ivanky může přinést nové poznatky o osobě a díle Vlaha Bukovace a přispět k rozšíření poznání jeho tvorby na území České republiky.

8. Summary

Vlaho Bukovac was a famous Croatian painter. He was born on 4 July 1855 in a small village of Cavtat near Dubrovnik, died on 23 April 1922 in Prague and led very exiting life. He studied in Paris in prestigious École des Beaux-Arts with well-known painter Alexandr Cabanela. His art career started in France, where his great paintings met with great success at Paris Salon. During his life he travelled a lot, visiting many countries, for example Peru, the United States of America, the United Kingdom and Austria.

The Paris period was the top of his career. After getting married he returned to Zagreb, to his homeland, where he became the leader of many important cultural and artistic events. He founded the Zagreb multicoloured school, helped initiate the construction of the Art Pavilion, and organised the first artistic exhibition in the Academy Palace in 1893. After a conflict with his colleagues, he moved to Vienna, and, in 1903, he was invited to the Academy of Fine Arts in Prague. Here he taught numerous significant Czech painters including: Bohumil Kubišta, Bedřich Feigel and Emil Filla, among others.

Although he started painting in realistic style, later he was influenced by impressionism and his work was closed to pointillism. Vlaho Bukovac is best known for his portraits of notable European monarchs. The portrait of Josip Juraj Strossmayer, the Divan, or the Snatch of Montenegro girl belong among his famous paintings.

9. Seznam použité literatury a pramenů

9.1. Prameny

Kulturně - historický archiv Akademie výtvarných umění v Praze, fond Osobní spisy, karton Vlaho Bukovac.

9.2. Literatura

Bez nejdražších položek, *Art & Antiques*, 2011, č. 1, s. 20.

Naděžda Blažičková-Horová (ed.), *Julius Mařák a jeho žáci* (kat. výst.), Národní galerie v Praze 1999, s. 29 - 49, 180.

Vlaho Bukovac, Boj o život, Fragment vlastního životopisu, *Zlatá Praha*, 1925, roč. 42, č. 51 - 52, s. 506 - 507.

Vlaho Bukovac: Národní muzeum 24. února - 16. dubna 2000 [výběr děl a texty Igor Zidic]: from February 24 to April 16, 2000 (kat. výst.), Moderna galerija v Zagrebu 2000.

Petr Burian, Národní muzeum v Praze představuje zakladatele chorvatského moderního umění Vlahu Bukovace, *Haló noviny*, 2000, roč. 10, č. 52, s. 10.

Jaroslava Dobrinčicová, Bukovac zapomenutý, *Dějiny a současnost*, 2000, roč. 22, č. 6, s. 40 - 42.

Blanka Frajerová, Symbolický návrat Vlahu Bukovace, *ZN Zemské noviny*, 2000, roč. 10, č. 58, s. 13.

Alena Hůlová, Vlaho Bukovac (Cavtat, 1855 - Praha, 1922), *Naše rodina*, 2000, č. 12, 20.3., s. 1.

Marcela Chmelařová, Mrkvička a Francouzi, *Art & Antiques*, 2011, č. 6, s. 19.

Marcela Chmelařová, Rekordní Hofman a Bukovac, *Art & Antiques*, 2011, č. 3, s. 23

Jan Jungman, *Obecní dům v politických dějinách*, in: Václav Mikule et al., *Obecní dům v Praze: historie a rekonstrukce*, Praha 1997, s. 113 - 116.

Katalog souborné výstavy obrazů a kreseb Max. Pirnera, Jana Preislera, Vl. Bukovace, prof. Akademie výtvarných umění v Praze: (ze soukromého majetku): výstavní sál musea v Hradci Králové: Městské průmyslové museum, 1930: 166. výstava (kat. výst.), Městské průmyslové museum v Hradci Králové 1930.

Jiří Kotalík et al., *Almanach Akademie výtvarných umění v Praze k 180. výročí založení (1799 - 1979)*, Praha 1979, s. 27 - 28, 30 - 34, 74, 81.

Jiří T. Kotalík, *Vlaho Bukovac po létech v Praze, Ateliér*, 2000, roč. 13, č. 7, s. 4.

Vojtěch Lahoda, *Malířství v Čechách 1907 - 1917/Osma, Skupina výtvarných umělců a jejich generační druhové*, in: Alena Adlerová et al., *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938(IV/1)*, Praha 1998, s. 233-294, cit. s. 233 - 236.

Lambertin, *U mistra Vlaho Bukov(a)ce, Český svět*, 1907, roč. III, č. 23, 29. 3., s. 9 - 16.

Leták *Obecní dům v Praze 1912 - 2012*.

Václav Mikule, *Obecní dům hlavního města Prahy*, Praha 2001, s. 244.

Mladá patricijka. Maloval Vlaho Bukovac, *Světozor*, 1893, roč. 28, č. 5, 15. 12., s. 60.

Marie Mžyková, *Díla českých malířů 19. a 20. století v zámeckých sbírkách, Památky a příroda*, 1985, roč. 10, č. 2, s. 84 - 90.

Naše vyobrazení, *Světazor*, 1893, roč. 27, č. 20, 31. 3., s. 240.

Mahulena Nešlehová, *Bohumil Kubišta*, Praha 1993, s. 13 - 14.

Nová encyklopedie českého výtvarného umění, Praha 1995. 1. díl, s. 96.

Milan Kreuzzieger, *Modely, skici a náčrty k výzdobě Obecního domu ve sbírkách Muzea hlavního města Prahy*, in: Václav Mikule et al., *Obecní dům v Praze: historie a rekonstrukce*, Praha 1997, s. 55 - 67

Věra Petráčková - Jiří Kraus et al., *Akademický slovník cizích slov A- Ž*, Praha 1998, s. 798.

Marie Rakušanová, *Bytosti odnikud: metamorfózy akademických principů v malbě první poloviny 20. století v Čechách*, Praha 2009, s. 32-35, 37, 41, 66, 189 - 191, 245, 288 - 290, 408.

August Sarnitz, *Adolf Loos*, Kolín 2004, s. 91 - 93.

Pavel Sedlák, *Chorvatský impresionista v Praze*, *Literární noviny*, 2000, roč. 11, č. 16, s. 12.

Signatury českých a slovenských výtvarných umělců, Ostrava 1995, s. 23.

Jan Skřivánek, *Vlaho Bukovac*, *Art & Antiques*, 2010, č. 5, s. 24 - 25.

Patrik Šimon, *Z vernisážníku P. Šimona*, *Tvar*, 2000, roč. 11, č. 7, s. 15.

Lubomír Sršeň, *Výstava Vlaho Bukovace v Národním muzeu*, *Muzejní a vlastivědná práce*, 2000, roč. 38, č. 3, s. 176.

Prokop Toman, *Nový slovník československých výtvarných umělců*, Praha 2000, s. 115-116.

Jan Tomeš, *Antonín Slavíček*, Praha 1966, s. 31– 56.

Josef Tomeš et al., *Český biografický slovník XX. století*, Praha -Litomyšl 1999, 1. díl., s. 156.

9.3. Internetové zdroje

Bílá otrokyně, <http://www.artplus.cz/web/uploads/image/pictura-Bukovac.JPG>, vyhledáno 16. 4. 2013.

Cavtat, <http://www.chorvatsko.cz/jidal/cavtat.html>., vyhledáno 27. 12. 2012.

Céres, <http://www.niceartgallery.com/Vlaho-Bukovac/Ceres-oil-painting.html>, vyhledáno 23. 3. 2013.

Dubrovnik, http://www.dubrovnik-secrets.com/ds/nearby_cavtat.html., vyhledáno 27. 12. 2012.

History, About the galéry, <http://www.moderna.galerija.hr/eng/AbouttheGallery/History/tabid/2087/language/hr-HR/Default.aspx>, vyhledáno 29. 10. 2012.

Jelica Bukovac, <http://web.artprice.com/artist/342498/jelica-bukovac>, vyhledáno 24. 3. 2013.

Interiér chorvatského Národního divadla http://www.andreas-praefcke.de/carthaliaeuropeimageshr_zagreb_narodno_4.jpg, vyhledáno 5. 3. 2013.

Ivanka Bukovac, <http://www.artplus.cz/cs/autor/355-bukovac-ivanka>, vyhledáno 24. 3. 2013.

Mladá patricijka, <http://www.vecernji.hr/data/slika/15/73365.jpg>, vyhledáno 16. 4. 2013.

Odpočívající dáma, <http://produkty.topkontakt.idnes.cz/p/ivanka-bukovac-odpocivajici-dama-galerie-kroupa-litomysl/3963228/>, vyhledáno 20. 5. 2013.

Opona Národního divadla v Chorvatsku,

http://www.hnk.hr/var/hnk/storage/images/o_kazalistu/o_zgradi/svecani_zastori/zastori/vlaho_bukovac/13781-1-cro-HR/vlaho_bukovac_lightbox.jpg, vyhledáno 5. 3. 2013.

Portrét malířovy sestry Gjorgje,

<http://www.artplus.cz/web/uploads/image/bukovac-Gjorgje.JPG>,
vyhledáno 24. 3. 2013.

Sedmnáctikorunová známka s obrazem Divan z roku 1905,

http://www.ceskaposta.cz/assets/0319/21730_2.jpg, vyhledáno
17. 4. 2013.

10. Seznam vyobrazení

1. Praha, *Budova Akademie výtvarných umění v Praze*, 1898-1902, pohled na čelní stranu. Foto: archiv autora.
2. Ivanka Bukovacová, *Odpočívající dáma*, 1932, olej na plátně, 66 x 62 cm, Galerie Kroupa Litomyšl. Foto: <http://produkty.topkontakt.idnes.cz/p/ivanka-bukovac-odpocivajici-dama-galerie-kroupa-litomysl/3963228/>, vyhledáno 20. 5. 2013.
3. Vlaho Bukovac, *Portrét Any Faggioniové*, 1881, olej na plátně, 59x50 cm, Umjetnička galerija, Dubrovnik, inv. č. 824. Foto: *Vlaho Bukovac: Národní muzeum 24. února - 16. dubna 2000 [výběr děl a texty Igor Zidic]: from February 24 to April 16, 2000 (kat. výst.)*, Moderna galerija v Zagrebu 2000 (dále: *Vlaho Bukovac (kat. výst.)*), s. 2.
4. Vlaho Bukovac, *Portrét malířovy sestry Gjorgje*, 1881, olej na plátně, 61x52 cm, soukromá sbírka. Foto: <http://www.artplus.cz/web/uploads/image/bukovac-Gjorgje.JPG>, vyhledáno 24. 3. 2013.
5. Vlaho Bukovac, *Portrét Pierra Gussmana*, 1883, olej na plátně, 41x33 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 4570. Foto: archiv autora.
6. Vlaho Bukovac, *Mladá patricijka*, 1890, olej na plátně, 131x97 cm, Moderna galerija, Záhřeb, inv. č. MG 293. Foto: <http://www.vecernji.hr/data/slika/15/73365.jpg>, vyhledáno 16. 4. 2013.
7. Vlaho Bukovac, *Portrét ženy v antické tóze*, kolem 1910, olej na plátně, 85x44 cm, NPÚ Ústí nad Labem. Foto: Marie Rakušanová, *Bytosti odnikud: metamorfózy akademických*

principů v malbě první poloviny 20. století v Čechách, Praha 2009, s. 288.

8. Vlaho Bukovac, *Portrét Duje Karamana*, 1884, olej na plátně, 105x68 cm, soukromá sbírka. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 6.
9. Vlaho Bukovac, *Portrét Frana Bollaniho*, 1884, olej na plátně, 100x75 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 23/91. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 7.
10. Vlaho Bukovac, *Portrét Elisy Michieliové Vittutiové*, 1885, olej na plátně, 66x56 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 22/51. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 10.
11. Vlaho Bukovac, *Portrét Diny Škaricy Katalinićové*, 1885, olej na plátně, 66x55cm, soukromá sbírka. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 11.
12. Vlaho Bukovac, *Portrét Any Marićové*, 1885, olej na plátně, 46x34 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 14/34. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 13.
13. Vlaho Bukovac, *Mladý houslista*, 1885, olej na plátně, 44x32cm, Galerija umjetnina, Split, inv. č. 38/132. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 8.
14. Vlaho Bukovac, *Děti z rodiny Katalinićových*, 1885, olej na plátně, 84x120cm, Muzej suvremene umjetnosti, Záhřeb. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 9.
15. Vlaho Bukovac, *Umělcův pavilon (Zima)*, kolem 1888, olej na plátně, 41x33 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 571. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 18.

16. Vlaho Bukovac, *Umělcův pavilon (Jaro)*, kolem 1888, olej na plátně, 42x34 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 568. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 19.
17. Vlaho Bukovac, *Opona Národního divadla v Chorvatsku*, Záhřeb, Chorvatsko. Foto: http://www.hnk.hr/var/hnk/storage/images/o_kazalistu/o_zgradi/svecani_zastori/zastori/vlaho_bukovac/13781-1-cro-HR/vlaho_bukovac_lightbox.jpg, vyhledáno 5. 3. 2013.
18. Záhřeb, Interiér chorvatského Národního divadla s oponou. Foto: fotohttpwww.andreas-praefcke.de/carthaliaeuropeimageshr_zagreb_narodno_4.jpg, vyhledáno 5. 3. 2013.
19. Vlaho Bukovac, *Alegorie malířství*, 1897, olej na plátně, 150x238cm, Galerija Bukovac Cavtat, inv.č. 446. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 45.
20. Vlaho Bukovac, *Portrét Otce II*, kolem 1900, 47x36 cm, Galerije Bukovac, Cavtat, inv. č. 535. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 50.
21. Vlaho Bukovac, *Otec v ateliéru*, 1897, olej na plátně, 40x27cm, Umjetnička galerija BiH, Sarajevo, inv.č. 0705. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 37.
22. Vlaho Bukovac, *Magdalena*, 1898, olej na plátně, 138x53 cm, Moderna galerija, Záhřeb, MG 3891. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 47.
23. Vlaho Bukovac, *Dante a zástup slepých (V očistci)*, kolem 1903, olej na plátně, 148x112 cm, inv. č. 434. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 53.

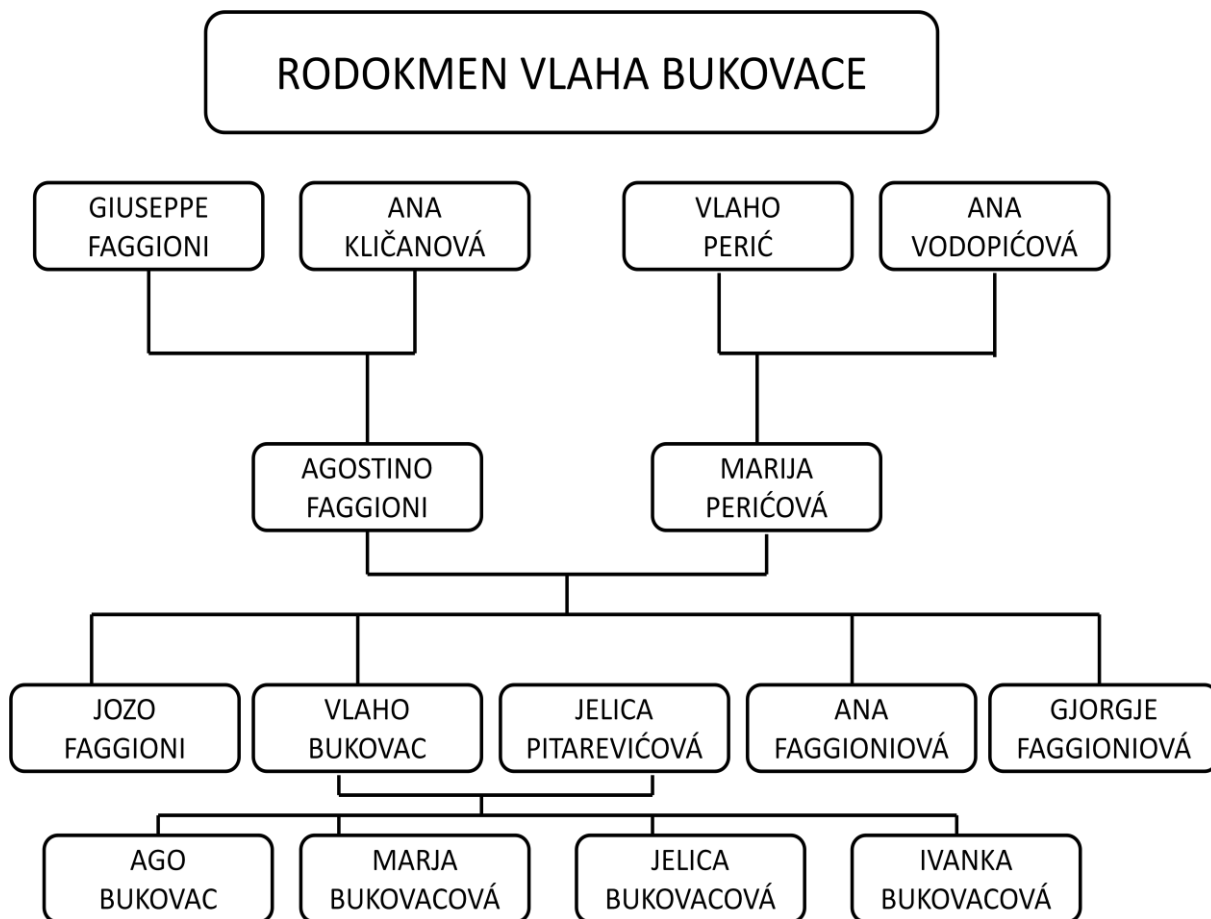
24. Vlaho Bukovac, *Dante v Pekle*, kolem 1903, olej na plátně, 148x112cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 433. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 54.
25. Vlaho Bukovac, *Dante v Ráji*, kolem 1903, olej na plátně, 53x90 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 588. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 52.
26. Vlaho Bukovac, *Plačící*, nedatováno, olej na plátně, 51x34 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové, inv. č. O 1166. Foto: archiv autora.
27. Ivanka Bukovacová, *Cikánský tábor*, 1941, olej na plátně, 50 x 64 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové, inv. č. O 741. Foto: archiv autora.
28. Vlaho Bukovac, *Divan*, 1915, olej na plátně, 150x200cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 97/286. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 61.
29. Vlaho Bukovac, *Podobizna pana Kreimla*, 1914, olej na plátně, 76 x 85 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 6106, Foto: archiv autora.
30. Vlaho Bukovac, *Podobizna paní Kreimlové*, 1914, olej na plátně, 76 x 58 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 6107, Foto: archiv autora.
31. Praha, *Grégrův sál* v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.
32. Nástěnný triptych - levá část, *Grégrův sál*, Obecní dům v Praze. Foto: archiv autora.
33. Nástěnný triptych - pravá část, *Grégrův sál*, Obecní dům v Praze. Foto: archiv autora.

34. František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Píseň milostná*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.
35. František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Píseň válečná*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.
36. František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Píseň pohřební*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.
37. František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Alegorie Život*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.
38. František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Alegorie Smrt*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.
39. Vlaho Bukovac, *Dětský portrét*, 1915, olej na plátně, 70x54 cm, inv. č. ŽMP 097.270, Židovské muzeum v Praze. Foto: Židovské muzeum v Praze.
40. Vlaho Bukovac, *Portrét dcery Jelicy*, 1915, olej na plátně, 50 x 40 cm. Národní galerie v Praze. Foto: archiv autora.
41. Vlaho Bukovac, *Céres*, 1921, olej na malířské lepence, 44x39,5 cm, soukromá sbírka. Foto: <http://www.niceartgallery.com/Vlaho-Bukovac/Ceres-oil-painting.html>, vyhledáno 23. 3. 2013.
42. Česká pošta, Sedmnáctikorunová známka s obrazem Divan z roku 1905. Foto: http://www.ceskaposta.cz/assets/0319/21730_2.jpg, vyhledáno 17. 4. 2013.

43. Ulice Ovinecká v Praze, Dům, ve kterém Bukovac žil - foto 1. Foto: archiv autora.
44. Ulice Ovinecká v Praze, Dům, ve kterém Bukovac žil - foto 2. Foto: archiv autora.
45. Pamětní deska Vlaha Bukovace na domě v ulici Ovinecká v Praze. Foto: archiv autora.
46. Vlaho Bukovac, *Bílá otrokyně*, 1866, olej na plátně, 90x150 cm, soukromá sbírka. Foto: <http://www.artplus.cz/web/uploads/image/pictura-Bukovac.JPG>, vyhledáno 16. 4. 2013.

11. Textové přílohy

11.1. Rodokmen Vlaho Bukovace

12. Obrazová příloha

Obr. č. 1: Praha, *Budova Akademie výtvarných umění v Praze*, 1898–1902, pohled na čelní stranu. Foto: archiv autora.

Obr č. 2: Ivanka Bukovacová, *Odpočívající dáma*, 1932, olej na plátně, 66 x 62 cm, Galerie Kroupa Litomyšl. Foto: <http://produkty.topkontakt.idnes.cz/p/ivanka-bukovac-odpocivajici-dama-galerie-kroupa-litomysl/3963228/>, vyhledáno 20. 5. 2013.

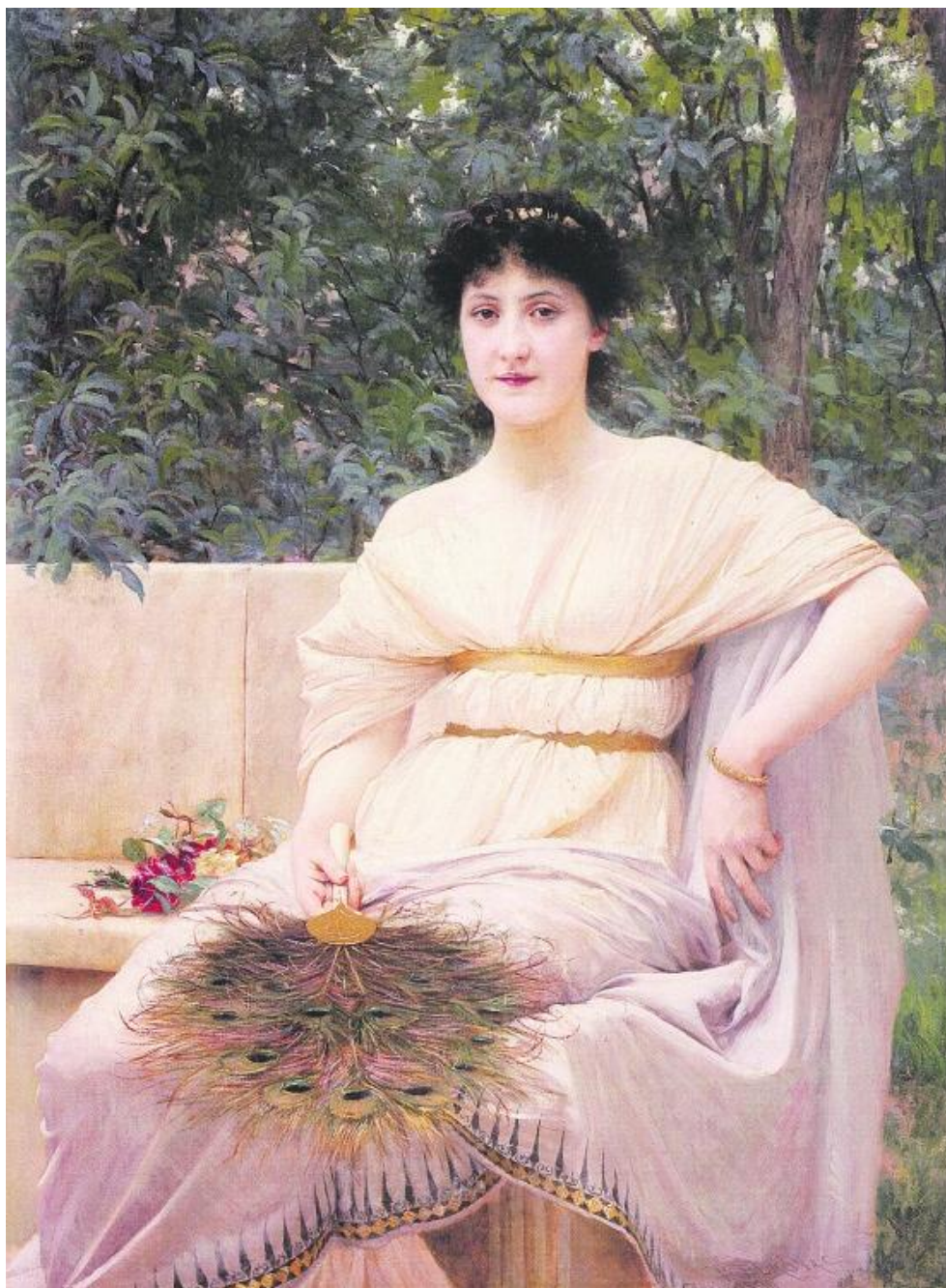
Obr. č. 3: Vlaho Bukovac, *Portrét Any Faggioniové*, 1881, olej na plátně, 59x50 cm, Umjetnička galerija, Dubrovnik, inv. č. 824. Foto: Vlaho Bukovac: Národní muzeum 24. února - 16. dubna 2000 [výběr děl a texty Igor Zidic]: from February 24 to April 16, 2000 (kat. výst.), Moderna galerija v Zagrebu 2000 (dále: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 2.

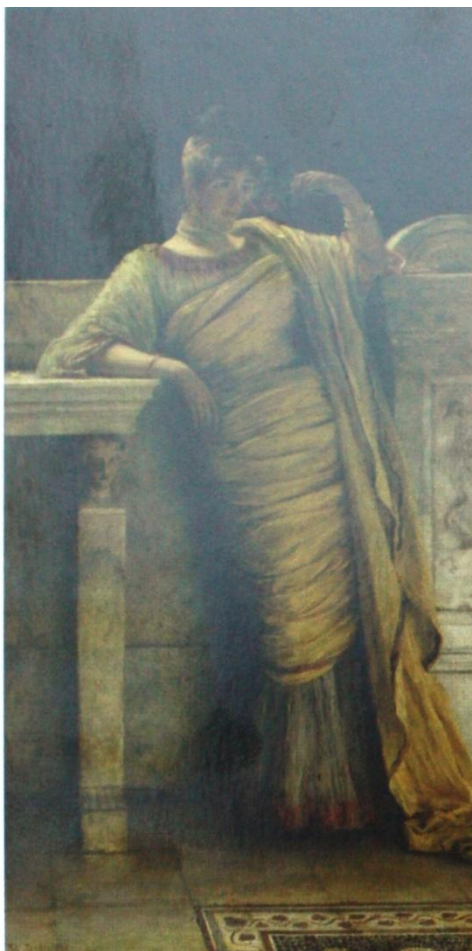
Obr. č. 4: Vlaho Bukovac, *Portrét malířovy sestry Gjorgje*, 1881, olej na plátně, 61x52 cm, soukromá sbírka.
Foto: <http://www.artplus.cz/web/uploads/image/bukovac-Gjorgje.JPG>,
vyhledáno 24. 3. 2013.

Obr. č. 5: Vlaho Bukovac, *Portrét Pierra Gussmana*, 1883, olej na plátně, 41x33 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 4570. Foto: archiv autora.

Obr. č. 6: Vlaho Bukovac, *Mladá patricijka*, 1890, olej na plátně, 131x97 cm, Moderna galerija, Záhřeb, inv. č. MG 293. Foto: <http://www.vecernji.hr/data/slika/15/73365.jpg>, vyhledáno 16. 4. 2013.

Obr. č. 7: Vlaho Bukovac, *Portrét ženy v antické tóze*, kolem 1910, olej na plátně, 85x44 cm, NPÚ Ústní nad Labem. Foto: Marie Rakušanová, *Bytosti odnikud: metamorfózy akademických principů v malbě první poloviny 20. století v Čechách*, Praha 2009, s. 288.

Obr. č. 8: Vlaho Bukovac, *Portrét Duje Karamana*, 1884, olej na plátně, 105x68 cm, soukromá sbírka. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 6.

Obr. č. 9: Vlaho Bukovac, *Portrét Frana Bollaniho*, 1884, olej na plátně, 100x75 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 23/91. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 7.

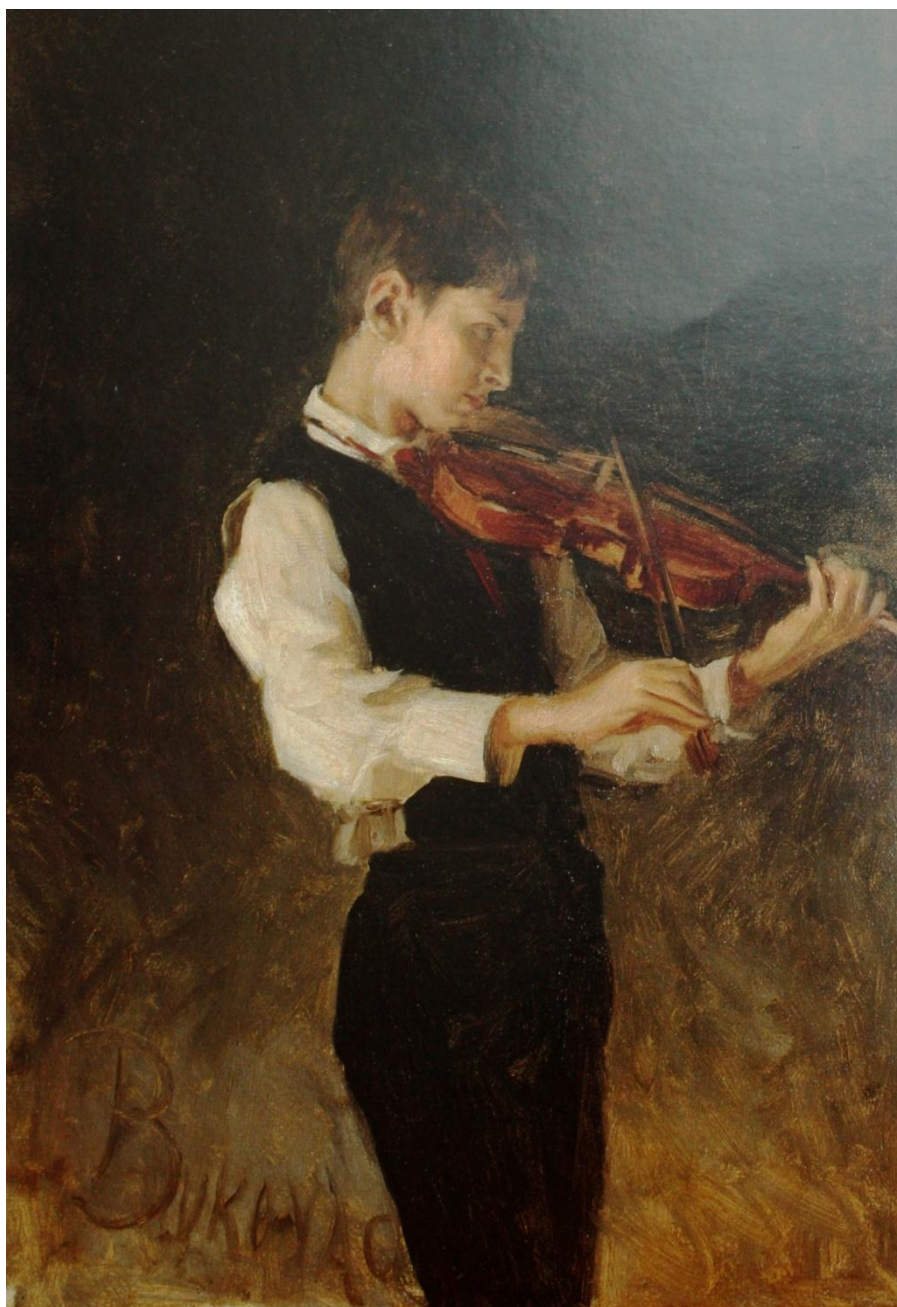

Obr. č. 10: Vlaho Bukovac, *Portrét Elisy Michieliové Vittutiové*, 1885, olej na plátně, 66x56 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 22/51. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 10.

Obr. č. 11: Vlaho Bukovac, *Portrét Diny Škaricy Katalinićové*, 1885, olej na plátně, 66x55cm, soukromá sbírka. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 11.

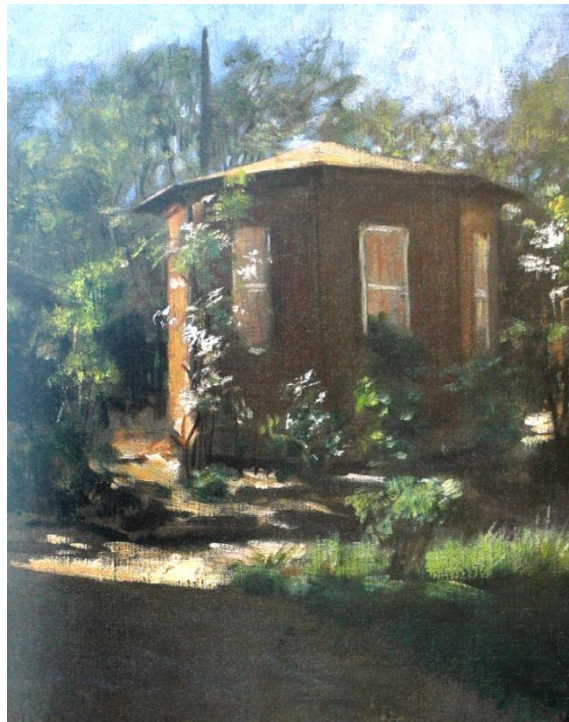
Obr. č. 12: Vlaho Bukovac, *Portrét Any Marićové*, 1885, olej na plátně, 46x34 cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 14/34. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 13.

Obr. č. 13: Vlaho Bukovac, *Mladý houslista*, 1885, olej na plátně, 44x32cm, Galerija umjetnina, Split, inv. č. 38/132. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 8.

Obr. č. 14: Vlaho Bukovac, *Děti z rodiny Katalinićových*, 1885, olej na plátně, 84x120cm, Muzej suvremene umjetnosti, Záhřeb. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 9.

Obr. č. 15: Vlaho Bukovac, *Umělcův pavilon (Zima)*, kolem 1888, olej na plátně, 41x33 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 571. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 18.

Obr. č. 16: Vlaho Bukovac, *Umělcův pavilon (Jaro)*, kolem 1888, olej na plátně, 42x34 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 568. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 19.

Obr. č. 17: Vlaho Bukovac, *Opona Národního divadla v Chorvatsku*, Záhřeb, Chorvatsko. Foto: http://www.hnk.hr/var/hnk/storage/images/o_kazalistu/o_zgradi/svecani_zastori/zastori/vlaho_bukovac/13781-1-cro-HR/vlaho_bukovac_lightbox.jpg, vyhledáno 5. 3. 2013.

Obr. č. 18: Záhřeb, Interiér chorvatského Národního divadla s oponou.
Foto: [fotohttpwww.andreas-praefcke.de/carthaliaeuropeimageshr_zagreb_narodno_4.jpg](http://www.andreas-praefcke.de/carthaliaeuropeimageshr_zagreb_narodno_4.jpg), vyhledáno 5. 3. 2013.

Obr. č. 19: Vlaho Bukovac, *Alegorie malířství*, 1897, olej na plátně, 150x238cm, Galerija Bukovac Cavtat, inv.č. 446. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 45.

Obr. č. 20: Vlaho Bukovac, *Portrét Otce II*, kolem 1900, 47x36 cm, Galerije Bukovac, Cavtat, inv. č. 535. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 50.

Obr. č. 21: Vlaho Bukovac, *Otec v ateliéru*, 1897, olej na plátně, 40x27cm, Umjetnička galerija BiH, Sarajevo, inv.č. 0705. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 37.

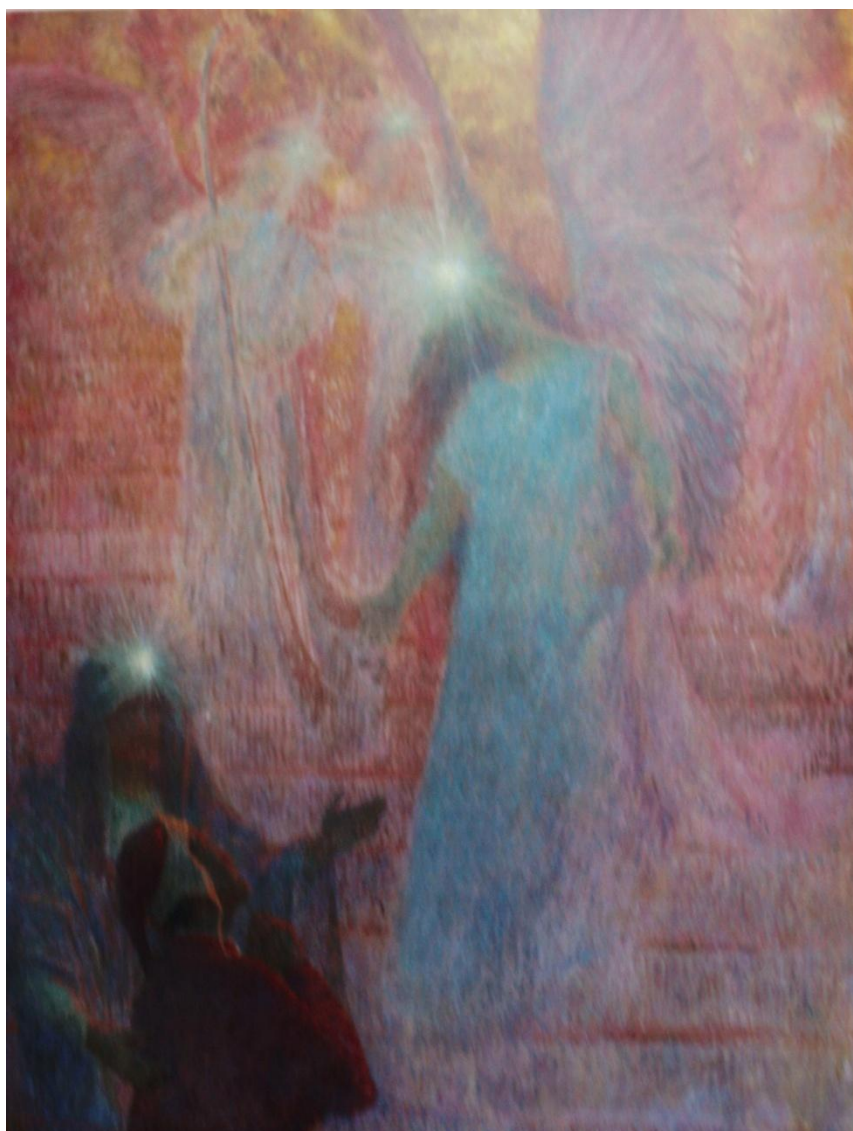
Obr. č. 22: Vlaho Bukovac, *Magdalena*, 1898, olej na plátně, 138x53 cm, Moderna galerija, Záhřeb, MG 3891. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 47.

Obr. č 23: Vlaho Bukovac, *Dante a zástup slepých (V očistci)*, kolem 1903, olej na plátně, 148x112 cm, inv. č. 434. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 53.

Obr. č.24: Vlaho Bukovac, *Dante v Pekle*, kolem 1903, olej na plátně, 148x112cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 433. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 54.

Obr. č. 25: Vlaho Bukovac, *Dante v Ráji*, kolem 1903, olej na plátně, 53x90 cm, Galerija Bukovac, Cavtat, Inv. č. 588. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 52.

Obr. č. 26: Vlaho Bukovac, *Plačící*, nedatováno, olej na plátně, 51x34 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové, inv. č. O 1166. Foto: archiv autora.

Obr. č. 27: Ivanka Bukovacová, *Cikánský tábor*, 1941, olej na plátně, 50 x 64 cm, Galerie moderního umění v Hradci Králové, inv. č. O 741. Foto: archiv autora.

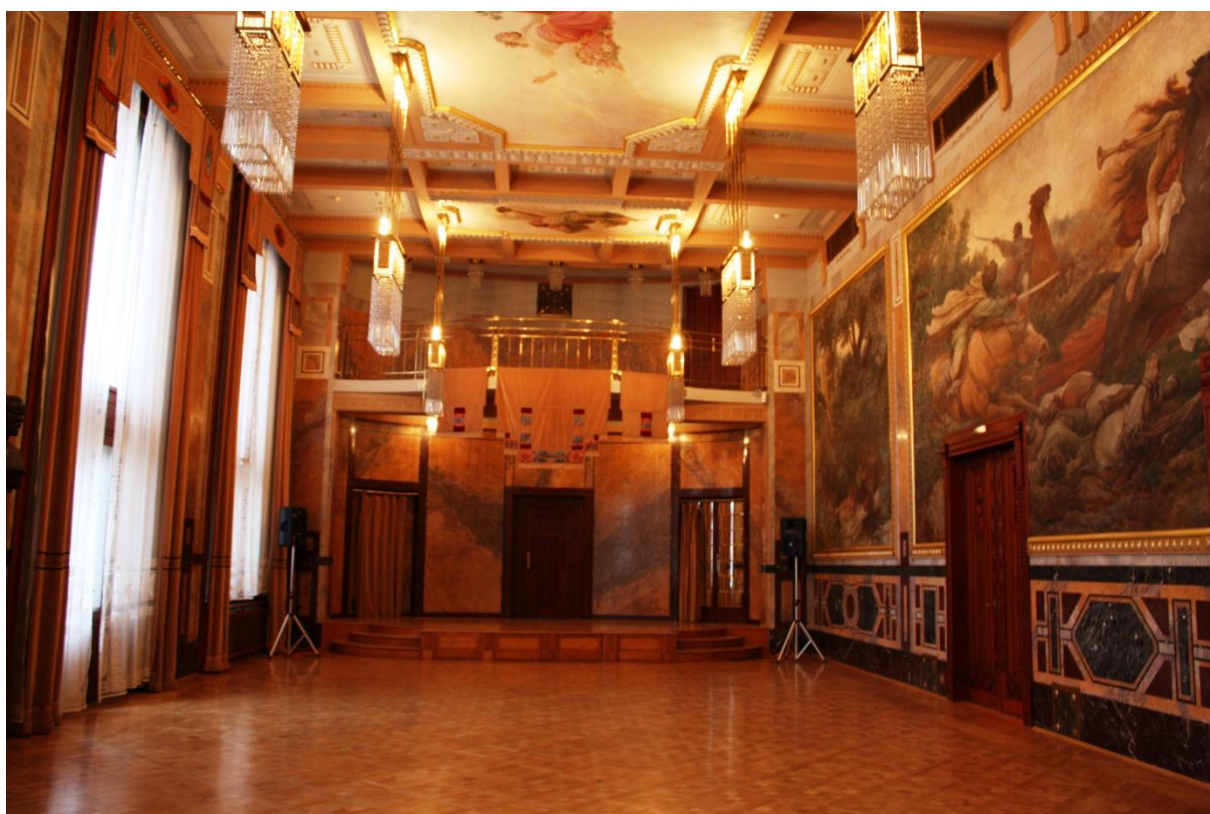

Obr. č.28: Vlaho Bukovac, *Divan*, 1915, olej na plátně, 150x200cm, Galerija umjetnina, Split, Inv. č. 97/286. Foto: Vlaho Bukovac (kat. výst.), s. 61.

Obr. č. 29: Vlaho Bukovac, *Podobizna pana Kreimla*, 1914, olej na plátně, 76 x 85 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 6106, Foto: archiv autora.

Obr. č. 30: Vlaho Bukovac, *Podobizna paní Kreimlové*, 1914, olej na plátně, 76 x 58 cm, Národní galerie v Praze, inv. č. O 6107, Foto: archiv autora.

Obr. č 31: Praha, *Grégrův sál* v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č. 32: Nástěnný triptych - levá část, Grégrův sál, Obecní dům v Praze.
Foto: archiv autora.

Obr. č. 33: Nástěnný triptych - pravá část, Grégrův sál, Obecní dům v Praze.
Foto: archiv autora.

Obr. č. 34: František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Píseň milostná*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č 35: František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Píseň válečná*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č 36: František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Píseň pohřební*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č 37: František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Alegorie Život*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č 38: František Ženíšek - Vlaho Bukovac, *Alegorie Smrt*, 1914, nástěnná malba, Grégrův sál v Obecním domě v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č 39: Vlaho Bukovac, Dětský portrét, 1915, olej na plátně, 70x54 cm, inv. č. ŽMP 097.270, Židovské muzeum v Praze. Foto: Židovské muzeum v Praze.

Obr. č 40: Vlaho Bukovac, *Portrét dcery Jelicy*, 1915, olej na plátně, 50 x 40 cm. Národní galerie v Praze. Foto: archiv autora.

Obr. č 41: Vlaho Bukovac, *Céres*, 1921, olej na malířské lepence, 44x39,5 cm, soukromá sbírka. Foto: <http://www.niceartgallery.com/Vlaho-Bukovac/Ceres-oil-painting.html>, vyhledáno 23. 3. 2013.

Obr. č 42: Česká pošta, Sedmnáctikorunová známka s obrazem Divan z roku 1905. Foto: http://www.ceskaposta.cz/assets/0319/21730_2.jpg, vyhledáno 17. 4. 2013.

Obr. č 43: Ulice Ověnecká v Praze, Dům, ve kterém Bukovac žil - foto 1.
Foto: archiv autora.

Obr. č 44: Ulice Ověnecká v Praze, Dům, ve kterém Bukovac žil - foto 2.
Foto: archiv autora.

Obr. č 45: Pamětní deska Vlaha Bukovace na domě v ulici Ověnecká v Praze.
Foto: archiv autora.

Obr. č 46: Vlaho Bukovac, *Bílá otrokyně*, 1866, olej na plátně, 90x150 cm, soukromá sbírka. Foto: <http://www.artplus.cz/web/uploads/image/pictura-Bukovac.JPG>, vyhledáno 16. 4. 2013

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Karolína Šrámková
Katedra:	Dějiny umění
Vedoucí práce:	Doc. PaedDr. Alena Kavčáková, Dr.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Život a dílo Vlahy Bukovace (1855 - 1922)
Název v angličtině:	Life and work of Vlaho Bukovac (1855 - 1922)
Anotace práce:	Bakalářská práce pojednává o životě a díle malíře Vlahy Bukovace (1855 - 1922). Kromě shromáždění co nejúplnějších informací o jeho životě a díle, obsahuje práce stylové zhodnocení jeho tvorby v kontextu umění 20. století.
Klíčová slova:	Bukovac, Akademie výtvarných umění v Praze, portrét.
Anotace v angličtině:	This Bachelors work presents Vlaho Bukovac's life and work, especially the period from 1903 till his death. Bukovac's painting are compared to other artists.
Klíčová slova v angličtině:	Bukovac, portrait, Academy of Fine Arts in Prague
Přílohy vázané v práci:	Textová příloha 1 strana. Obrazová příloha 39 stran.
Počet titulů použité literatury:	35
Rozsah práce:	117 stran